

Чудесна мати **Стор. 2**Якщо ми віримо в Ісуса Христа,
то не маємо носити жалобу за покійними **Стор. 4**Мати **Стор. 5**ПЦУ уніфікує і повертає «вкрадені» Московію церковні традиції **Стор. 6**Короткі **Стор. 6**Два роки мовного закону: чи стало більше української **Стор. 8**— Що треба? **Стор. 10**Одного дня тебе не стане... **Стор. 10**Чи існував ковчег Ноя? **Стор. 11**Ступити на дорогу братерства (14) **Стор. 14**Отець Богдан Прах: «Дозвольте людям реалізувати свої мрії –
і ви побачите фантастичний результат» **Стор. 16**

Українська ікона Пресвятої Богородиці «Милосердя двері» 08.12.2015 р., на особисте побажання Папи Франциска, перебувала у Римі під час відкриття ювілейного Року Божого милосердя у всій Католицькій Церкві. «Милосердя двері» – це стародавня ікона, яка належить Греко-Католицькій Церкві, і зберігається у соборі Преображення в м. Ярославі у Перемишльсько-Варшавській архієпархії УГКЦ в Польщі. Ярославська ікона «Милосердя двері» вважається чудотворною та коронована коронами святого Папи Івана Павла II у 1996 році.

С-на: Reuters; текст: «Католицький оглядач»

МОЛИТВА ДО БОГОРОДИЦІ

Молитва до Пресвятої Богородиці від Папи Франциска
з благанням про порятунок людей у час пандемії:
«ПІД ТВІЙ ЗАХИСТ ПРИБІГАЄМО, ПРЕСВЯТА БОГОРОДИЦЕ»

В теперішній трагічній ситуації, переповненій стражданнями та тривогою, що випробовують увесь світ, прибігаємо до Тебе, Мати Божа і Мати наша, шукаючи захисту під Твоїм покровом.

Діво Маріє, поглянь на нас Своїми милосердними очима під час цієї пандемії коронавірусу, утиш тих, які розгублені та оплакують своїх померлих, похованих, іноді, в такий спосіб, що раниць серце. Підтримай тих, які тривожаться за хворих, поряд з якими не мають можливості перебувати, щоби запобігти зараженню. Влий довіру в тих, які стурбовані непевним майбутнім і наслідками в економіці та працевлаштуванні.

Мати Божа і Мати наша, випроси для нас в Бога, Отця милосердя, аби це важке випробування завершилося, щоби повернувся горизонт надії та миру. Як у Кані, заступайся перед Божественним Сином, просячи втішити родини хворих і жертв та відкрити їхні серця на довіру.

Захисти лікарів і медперсонал, волонтерів, які протягом цього періоду надзвичайного стану перебувають на передовій та піддають ризикові своє життя, щоби рятувати інші життя. Супроводжуй їхні героїчні зусилля, даруй їм сили, доброту та здоров'я. Перебувай поруч з тими, які вдень і вночі допомагають хворим, і зі священниками, які з пастирською турботою та євангельською відданістю стараються допомагати та підтримувати всіх.

Пресвята Діво, просвіти людей науки, щоби знайшли правильні рішення для перемоги над цим вірусом.

Допоможи відповідальним за долю народів, аби діяли мудро, турботливо й великодушно, допомагаючи тим, кому не вистачає необхідного для прожиття, плануючи далекоглядні соціальні та економічні рішення в душі солідарності.

Пресвята Маріє, зворуши сумління, аби величезні суми грошей, використовувані для множення та вдосконалення озброєнь, були, натомість, призначені на підтримку належних досліджень, аби запобігати схожим катастрофам у майбутньому.

Найлюбіша Мати, причинися до зростання в світі відчуття приналежності до одного великого роду, в усвідомленні зв'язку, який всіх поєднує, щоби ми з братерським і солідарним духом поспішали на допомогу в багатьох формах бідності та ситуаціях злиднів. Заохоти до стійкості у вірі, витривалості в служінні, постійності в молитві.

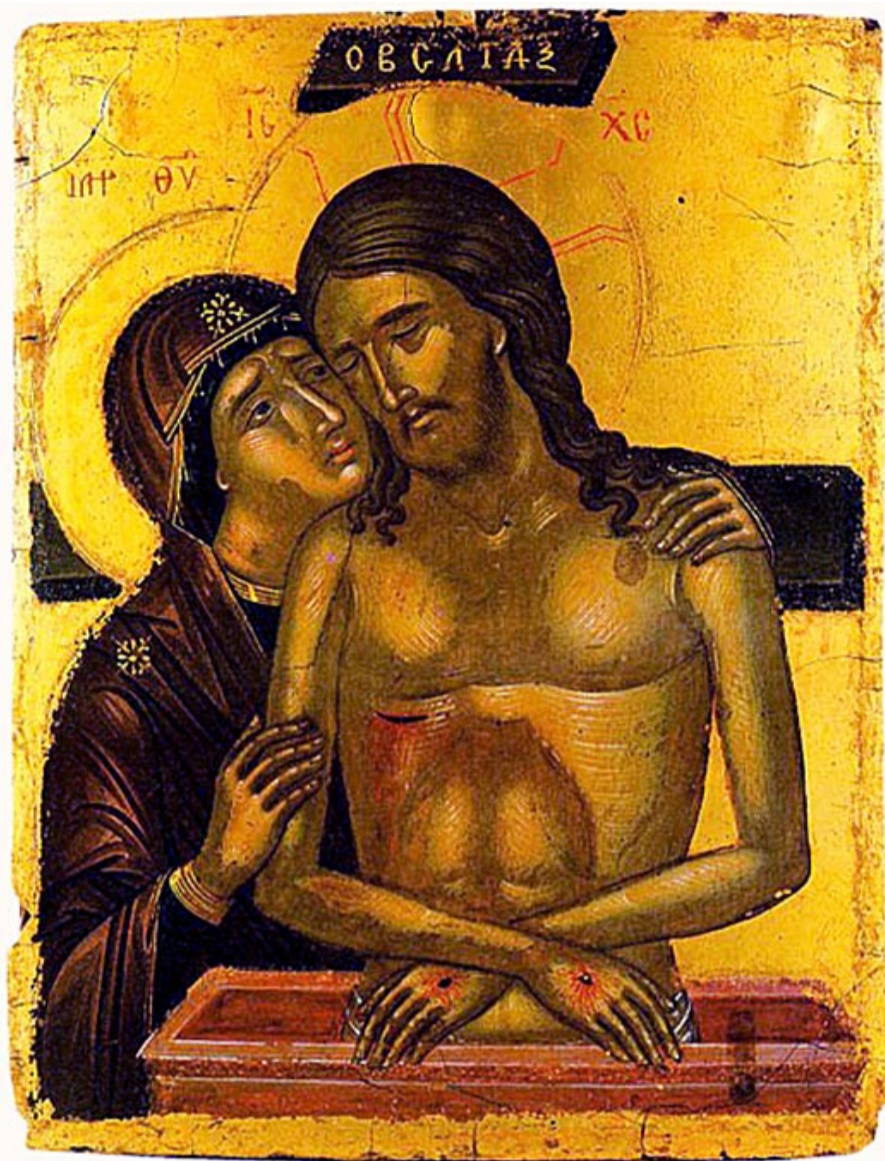
”

О Маріє, Утішителько пригноблених, обійми всіх Своїх страждаючих дітей та випроси, аби Бог втрутився Своєю всемогутньою рукою, щоби визволити нас від цієї жахливої епідемії, щоби життя могло спокійно повернутися до свого нормального ритму.

Ввіряємося Тобі, що сяєш на нашій дорозі як знак спасіння та надії, о ласкава, о милосердна, о солодка Діво Маріє. Амінь.

Подано за: Новини Ватикану

ЧУДЕСНА МАТИ

Ікона «Не ридай мене, мати». Греція, Ацени, XVI ст.

В гарному місяці травні, при гарно прибраному престолі Пречистої, зібралися ми не зі звичаю, а з потреби нашої душі, як збираються діти коло своєї рідної матері, з радістю, любов'ю й з кращими почуваннями наших сердець. І збиратимемося так при престолі Богородиці цілий місяць травень, щоб в особливий спосіб віддати їй честь, виявити їй нашу гарячу любов і занести їй наші сердешні моління й благання. Цілий місяць травень линутиме до Неї славословна й благальна наша мольба: «Пресвята Богородице, спаси нас».

I

Гідність, святість, слава, сила й наше почитання Пресвятої Діви Марії мають своє джерело й свою причину перш за все в Її Божім материнстві. Вона Богородиця, а Її Син – це Божий Син, правдивий Бог, Спаситель Світу. Задля Сина прославила Її тут на землі одна незнана жінка, що кликнула до Сина величними, навіки незабутими словами, що і записав св. євнгелист Лука: «Щаслива утроба, що носила Тебе і груди, що Ти їх ссав» (Лук. 11,27). Щаслива Мати, що має такого Сина.

Задля материнства, навіки звеличена й вивищена понад Херувимів і Серафимів, засіла Вона при Престолі Свого Сина, як Співспасителька людського роду.

Всі події з життя Пресв. Діви Марії, що їх Євангелисти описують у своїх євангеліях, відносяться до Її Божого материнства, бо Вона в історії відкуплення людського роду, в історії світу, велика перш за все через те, що привела на світ Божого Сина, Відкупителя й Спасителя світу.

Євангелист Матей пише про події з життя Пресв. Діви Марії перед народженням, в часі народин і по народженні Ісуса Христа (Мат. гл. 1 і 2), тобто про події тісно злучені з Божим материнством, а в часі, як Христос виступав вже як Учитель, оповідає євангелист про подію, як Мати Ісуса бажала побачити й говорити зі Сином, що був зайнятий голошенням Божого Царства (Мат. 12,46–50). Св. Євангелист Марко згадує про Пресв. Діву теж, як Матір Христа Господа, що бажав з Ним говорити в часі Його науки (Марк. 3,31–35).

Св. євангелист Лука оповідає про благовіщення, що Пресв. Діва Марія буде Матір'ю Спасителя, про Її відвідини Єлисавети, що величає Її, як благословенну між всіма жінками, як Матір Господа, про народження Спасителя, про Пресв. Діву в єрусалимській святині з малим Ісусом, а відтак з дванадцятилітнім, про звеличення Божої Матері одною жінкою задля Її Сина, та про подію, що Божа Мати хотіла бачитися зі Сином (Лук. гл. 1 і 2; 11,27; 8,19–21).

Св. євангелист Іван оповідає про приявність Пречистої зі Сином на весіллі в Галилейській Кані та про подію при хресті на горі Голготі (Ів. 2,1–11; 19,25–27).

Всі ті події, хоча здебільш описані коротенько євангелистами, представляють велич Пресв. Діви Марії, як Богоматері. Невимовно велична й прекрасна Вона своїм материнством.

II

В одній церкві співали пісню в честь Пресв. Діви Марії, що в ній величали Її різними назвами. А був там один побожний чоловік, що залюбки вслухувався в пісню, та мовчки роздумував про зміст тієї гарної пісні. Та коли почув слова пісні: «чудесна Маріє», встав негайно з місця й голосно кликнув: «Повторіть ці слова, це Її належне ймення, це Її справжня похвала!».

Людина не в силі висловити величі й святости Пресв. Діви, бо це переходить її сили, бо вона не має на це відповідних понять і слів. Тому справді найкраща назва для Неї є назва: «Чудесна».

Чудесна Вона в цілій історії людства, чудесна в своїм непорочнім зачатті, чудесна в своїм дівстві, чудесна своїми небесними чеснотами, чудесна в радості, чудесна в смутку, але перш за все чудесна Вона в своїм материнстві.

Її материнство чудесне, бо воно надприродне, спричинене силою Св. Духа. Ангел благовістить їй, що стане Матір'ю Божого Сина, а Вона не розуміє цього, але каже: «Я рабиня Господня, нехай буде мені по твоєму слову» (Лук. 1,38). Цими словами започаткувала Пресв. Діва чудесне материнство Боже і поставила Себе в чудесне відношення до свого Сина Божого й до всього людського роду.

Її відношення до Сина, це велика любов і велике терпіння. Свідомість, що Її Син є Божий Син, створила в Її душі незрівняну материнську любов, що злучилася теж з незрівняно великим материнським терпінням, спричиненим терпінням Сина-Месії. Вже у Вифлеємі бачить Пресв. Діва в своєму Дитятку, зложеному в яслах, Божого Сина, Спасителя цілого світу. Він до неї витягає свої руки, а Вона до нього засилає свої молитви.

Вона кормить і береже Його тіло, а Він оживляє Своєю ласкою Її душу. Вона, Його Мати, слабе створіння, а Він Її Син, всемогутній Створитель.

” Людина не в силі висловити величї й святости Пресв. Діви, бо це переходить її сили, бо вона не має на це відповідних понять і слів. Тому справді найкраща назва для Неї є назва: «Чудесна».

Чи можна порівнювати материнську любов Пречистої Богородиці до Свого Сина, Богочоловіка, з любов'ю інших матерей? Але з тією незрівняною любов'ю Богоматері були злучені Її душевні терпіння вже в Вифлеємській стайні з причини тієї стаєнної нужди й бідноти, що їх мале Дитя зазнає, та й усіх цих мук, що їх колись перетерпить. Бо чи можна сумніватися, що Пресв. Діва знала, які муки витерпить колись це мале Дитя, що є Спасителем світу?

Пастирі приходять з поклоном для Дитятка в яслах, а Богомати бачить, як той сам народ колись кричати-ме: «Розпни, розпни його!». Царі приходять з дарами та поклоном, а Божа Мати бачить, що колись Божий Син стоятиме принижено, в погорді перед таким царем. Ангели співають: «Слава во вишніх Богу», а Богомати бачить, як ці ангели замовкнуть колись перед муками Божого Сина.

В ерусалимській святині старенький пророк Симеон бере Божого Сина на руки, радіє щастям, що бачить і держить Спасителя, але Богоматері пророкує, що Її душу перейде меч болю.

Дванадцятилітній Ісус виступає в ерусалимській святині як Учитель, з подивом глядять на Нього жидівські книжники, а Богомати, зажурена, побивається за загубленим Сином.

А коли Христос Господь сповняв своє післанництво, Богомати вже тоді відчувала страту Сина й тужила за Ним, що далеко від Неї навчав людей спасенної науки з неба. Нераз шукала Його, щоб Його побачити й поговорити з Ним, як було це в Капернаумі, про що оповідають св. Євангелисти.

Та прийшла Голгота, прийшла найбільша жаклива хвилина для Богоматері, втрата Божого Сина, що в незбагнених, тілесних і душевних болях умирає на хресті. Чудесна Богомати при хресті свого Сина. Св. євангелист не має слів, щоб описати цю вікопам'ятну подію, він тільки каже: «При хресті Ісуса стояла Мати Його» (Ів. 19,25).

Між цими, що роздумували над тією хвилиною переживання Божої Матері при хресті Сина були такі, що добавували в Пресв. Діви повну рівнодушність, що Вона не терпіла надмірного болю, а це тому, що свою волю піддала вповні під Божу волю. Інші знову були тієї думки, що Богомати попала під хрестом в смертну безсильність і це старалися представити в образах (Д-р Файт: «Історія страстей»).

Але одні й другі помиляються. Бо так, як прорік пророк Симеон, меч болю перейшов душу Богоматері. Вона терпіла під хрестом невимовно багато, більш, чим яка інша мати на землі. До Неї відносяться слова зі старозавітньої книги Рути: «Не звіть мене Ноемою (Радістю), а звіть мене Маріям (Гіркою), бо Вседержитель зіслав мені велике горе» (Рути 1,20). Бо як велика була любов тієї найбільшої Матері до свого найбільшого Сина, що був Богом, так був теж у Неї й великий біль задля терпінь Сина.

Чи може Богородиця видаватися нам менш великою й святою, тому що її очі зайшли сльозами, а лице покритося блідістю з болю, горя та смутку? Як великий бесідник Демостен заливався в Атенах сльозами над умерлим сином, його приятелі-стоїки робили йому докори словами: «Як можеш ти так плакати? Як може людина сильна духом так дуже боліти?». А Демостен відповів їм коротко: «Ви не знаєте, що це таке батьківська любов».

Незрівняно більш важливими словами можна відповісти тим, що задля святости Пречистої не добавують великого Її болю під хрестом Сина. У самому розквіті життя бачила Богомати свого Сина – Богочоловіка, що Його безмежно любила, як жертву людської злоби, в невимовних муках на хресті. Бачила Його прибитого до твердого дерева, а не могла Його звільнити. Чула глум і зневагу від ворогів, а не могла Його оборонити. Чула як кликав: «Жажду», а не могла Його покріпити. Бачила як умирає, а не могла Йому повік замкнути.

Колись Агара бачила свого сина, що вмирав від спраги в пустині. Щоб не дивитися на його муку й смерть, відступила від нього й сіла на віддаленому місці. Та Пресв. Діва, не як невільниця Агара, а як Цариця всього людства, не могла розділитися від Сина, що вмирає, бо хотіла бути свідком Його жертви відкуплення. Біль Її був незрівняно великий. Тому св. Епіфаній захватно кличе до Богоматері: «Як маю назвати Тебе, Пречиста? Назву Тебе небесним престолом, небом, а одночасно й хрестом».

Богомати є небом, бо була храмом Бога, є престолом, бо небесний Цар спочивав на її раменах, є хрестом, бо Христос на її раменах жертвував Себе вже в дитинстві за людський рід. Солодкий був цей хрест для Христа, але твердий і болючий був цей другий, дерев'яний хрест, що на ньому висів і умирав. Твердий й болючий був він теж і для Богоматері. Тому і св. Бонавентура каже до Богородиці: «Бачу Тебе теж на хресті, що на ньому терпиш зі своїм Сином, всі Його рани й болі зложені в Твоєму серці. Ти теж вінчана терням, Ти теж прибита до хреста, Ти теж напоена оцтом і жовчю».

” Богомати є небом, бо була храмом Бога, є престолом, бо небесний Цар спочивав на її раменах, є хрестом, бо Христос на її раменах жертвував Себе вже в дитинстві за людський рід.

Та в цьому великому терпінні й болі Богомати заховала душевну силу, все по-геройськи переносила й була готова разом з Божим Сином умерти. Стояла під хрестом мужньо й чудесно мовчала. Сонце померкло, темнота залягла на землю, земля дрижала, на хресті вмирає Христос, а Вона стоїть незломно, як недосяжний взір сильної віри й надії, повна небесної ласки й сили. Чудесна Богомати на горі Голготі.

Материнство Богородиці є теж чудесне й у відношенні до цілого людства. У часі, коли стояла у великих душевних терпіннях під хрестом, побачив Ісус Її і свого учня св. Івана, та звернувся до Неї словами: «Жінко, ось син твій», а до учня: «Ось Мати твоя» (Ів. 19,26–27). Цими словами проголосив Христос Господь, що між Богоматір'ю та людським родом

заіснувало духовне споріднення. Вона стала в духовний спосіб Матір'ю св. Івана й усіх людей, що їх св. Іван під хрестом представляв, а св. Іван, а з ним усі люди стали її духовними дітьми.

” | Пресвята Діва є Матір'ю Богочоловіка й усіх людей.

Так навчає св. Католицька Церква. Пресв. Діва є Матір'ю Богочоловіка й усіх людей, Матір'ю Судді всіх і всіх підсудних, Матір'ю Відкупителя і всіх відкуплених, Матір'ю Переможця і всіх, що борються. Вона Страдна Мати, що страждала задля страстей Спасителя на хресті, стала Співспасителькою всіх людей і їх Матір'ю Милосердя. І це духове материнство її є чудесне, бо через її руки спливають усі ласки Спасителя на її дітей на землі. Вона в своєму материнському милосерді випрошує ласки навернення навіть для злих, грішних дітей, вона підносить їх з упадку й приводить до призначеної цілі, наче ця старозавітна Рута, що визбирувала повідпадуване колосся зі землі на полі Вооза.

Якщо Богомати є нашою найліпшою, небесною Матір'ю, то ми повинні бути її добрими дітьми. А добрими дітьми будемо тоді, якщо, за словами Томи Кемпійського, приступимо до її товариства під хрестом на Голготі. Бо тільки як члени цього її товариства, зуміємо зрозуміти, пошанувати і полюбити цей душевний біль Богоматері, що його витерпіла при хресті Сина, що при-

носив Себе в жертву за всіх. Тільки тоді зможемо полюбити й свої хрести й терпіння, що ними стаємо подібними до Божого Сина й Богоматері. Тільки тоді зрозуміємо, чому Вона в часі своїх терпінь стала Матір'ю всіх людей, й тільки тоді станемо її добрими й вдячними дітьми.

***

Тому прибігаймо до престола Богоматері, особливо в місяці травні, полюбим нашу небесну Неньку й станьмо її добрими дітьми, та покажимо їй це не тільки словами, але й ділами, цілим нашим життям. Збільшим почитання Божої Матері по наших родинах, бо воно є запорукою сильної віри й чистоти подружнього життя та святости родинного життя. Молімся серцем, нашою душею, визнаваймо й кличмо до Сина, що висить на хресті й Богоматері, що стоїть під хрестом, гарячими словами: «Господи, я є слуга Твій, я є слуга Твій і син Слугині Твоєї» (Пс. 115,7).

Єпископ Григорій Лакота (1893–1950).
Подано за: Календар «Світла»

XI

ЯКЩО МИ ВІРИМО В ІСУСА ХРИСТА, ТО НЕ МАЄМО НОСИТИ ЖАЛОБУ ЗА ПОКІЙНИМИ

Коли ще рана свіжа, то ми можемо бути в жалобі за близькою людиною. Але якщо ми віримо, що в Господі переходимо від смерті до життя, то значення має наша віра в життя, а жалоби як такої не існує. Існує віра. Таку думку висловив о. Орест Фредина, настоятель храму Різдва Пресвятої Богородиці у Львові, під час ефіру програми «Відкрита Церква».

Священник вважає, що смерть ставить перед нами правду життя. «У практиці Церкви, – каже він, – завжди закликали пам'ятати про смерть. Деколи люди кажуть: якщо ми про неї пам'ятатимемо, то життя виходить якесь страшне, паралізоване. Зовсім ні. Таким чином ми просто пам'ятаємо про те, що ми тут на короткий час».

Бо, просить задуматися о. Орест, від цього не втечеш. Можна на якийсь час забути, можна хотіти про це не думати, але так чи інакше від цього не втечеш. Важливо пам'ятати, що Бог покликав нас до безсмертя, але прийде момент, коли треба буде дати рахунок за своє земне життя.

«У своїй практиці, – розповів священник, – я бачив, що коли хтось дуже молиться за дорогу померлу людину, то в його житті стає більше цієї людини, ніж коли вона була фізично присутня».

«Мені не раз доводилося бачити, – продовжив він, – як люди впадають у розпач, коли лишуються сам на сам із втратою дорогої людини. Але тому Господь Бог і прийшов у цей світ, щоб простягнути нам руку допомоги, аби ми ніколи не залишалися самотніми».

” | Важливо пам'ятати, що Бог покликав нас до безсмертя, але прийде момент, коли треба буде дати рахунок за своє земне життя.

Отець Орест розповів, що в перші часи християнства, коли хтось носив жалобу, то його навіть картали за тією логікою, що якщо ми, християни, віруємо в життя в Ісусі Христі, то як можна з цього приводу сумувати. «Якщо мить нашого відходу з цього життя не є миттю, коли все втрачено, а навпаки, є часом, коли йдемо на зустріч із Господом, у якого вірили і якого любили, то вона є радісним моментом нашого буття», – пояснив душпастир.

Департамент інформації УГКЦ

МАТИ

У захмареному небі зблиснуло тепле сонячне проміння – яскраве і добре, як ранкова усмішка немовляти. Весело защебетали пташки. Весна обіймала світ першим цьогоріч теплим вітерцем, а той завзято ганяв небесними просторами надуті з білих пухнастих хмарин вітрила, шмигав у голому гіллі дерев, грався волоссям молодих і вродливих, окрилював, надихав весною. Життя прокидалось. Весело посміхався на розі вулиці скрипаль. Двоє неголених чоловіків із цигарками у зубах неквапно працювали над облупленим фасадом сусіднього будинку. Під струнким молодим кленом із сором'язливою невпевненістю про щось дуже важливе воркотіли ще зовсім юні, але уже такі справжні й такі закохані...

Вона вийшла з-за рогу... У сонячну весняну днину, коли усе довкола пахло життям. Виснажене бліде обличчя прикривала чорна, як ніч, хустина. Погляду не було, світу не зауважувала, а світ боявся зауважити її. Під малиновим жакетом чорна кофта і, здавалось, дуже міцні руки. У руках чорний пластиковий пакет із якимись речами Сашка – усе, що залишилось від її сина...

Вийшла на вулицю і зупинилась. Поставила на землю свою ношу, поправила на голові хустину, приховала згорьовану сивину... Погляду не було. А губи ворухились, щось шепотіли... Може, до себе; може, до свого болю; може – до свого Сашка... Прямувала із частини, куди хлопці передали зі Сходу Сашкові речі: форма, яку разом вибрали у воєнторзі на ринку; планшет *Samsung* із подряпанним екраном; дві пари добряче підтоптаних берців – нові планували купити з чергової зарплати; старий іще бушлат із кількома цигарками та купою недопалків у пачці; годинник, подарований колись батьком... Особливо схвилювалася і знову просльозилася, коли у купі особистих речей натрапила на ламіновану іконку з Богородицею. Ту саму, яку, випроваджуючи сина на фронт, поклала у кишеню, поближче до серця, із словами: «Пам'ятай, сину, матір завжди з тобою!..».

Нервував, коли їхав уперше. Щойно, здавалось, вчора отримав офіцерське звання, лейтенантські погони. Пам'ятала випуск із військового інституту і сина-офіцера на розкішному плацу, що із високо піднятим підборіддям крокував колоною молодих і щасливих, як він сам,

захисників Вітчизни. «Божечку, який красень!» – пишалася мати. Як вона ним пишалася!.. Він був у неї один-єдиний на цілісний Божий світ, а вона – у нього.

Батько, теж офіцер, залишив їх, коли Сашкові було п'ять років: пішов шукати щастя з іншою, але сина не зрікся, та й вона не перечила їхнім зустрічам. Зрештою, саме його зв'язки допомогли прилаштувати хлопця до військової школи – так вона називала військовий лицей, – а там уже Сашко показав свої лідерські здібності: вроджений – від батька, мабуть, передалось – командир. У відмінники не пропихався, але учився совісно. Друзів – не злічити: душа усіх компаній. А от із Галинкою якось у них не склалося: не хотілося молодій та вродливій по гарнізонних гуртожитках своє життя марнувати, врешті й поставила хлопця перед вибором: «Або я, або армія!». Хоча й добра була дівчина, і вродлива. Довідавшись про загибель Сашка, зателефонувала...

«А як же ж тепер?.. – запитувала себе. — Як без нього?..» Губилася у сум'ятті незрозумілих почуттів: важко їй було збагнути, кого, насправді, жаліла більше – його чи себе без нього. Таким молодим пішов її син! Так нічого у тому житті й не встиг побачити: після лицю – одразу інститут, після вишу – війська, а там днював і ночував на службі: то наряд, то перевірка згори, а він ж у колективі чи не наймолодший... А вона мріяла, щоб син світ побачив! Щоб побачив усе те, чого самій побачити не довелося. Навіть документи на закордонний паспорт подали. Не дочекався...

Віддав усе, що мав, її син: час свого короткого життя; простір своїх буднів; здоров'я юнацьке; молодість замріяну; долю свою хлопчачу; те, що зробить іще міг; те, здійснити чого не дозволила офіцерська зарплатня; зрештою – саме життя віддав... геть усе...

Кажуть, помирав у муках її Сашко. З обпаленим обличчям вистрибнув із підбитого бронетранспортера, та не зміг відбігти далеко: гранатою одірвало ліву ногу. Голосно стогнав од важкого болю, але хлопцям не вдалось до нього пробраться крізь густий шквальний вогонь. Залишився по той бік вогневої завіси. Один-однісний умирав од болю та від втрати крові під обстріляним зорями небом Донбасу... Її Сашко...

На якийсь час можна успішно пірнути з головою у метушливе повсякдення, та пам'ять не приборкати: рано чи пізно вона підступно вулканом викидуватиме із своїх нетрів обличчя Сашків і Юрків, Серьог і Дім, Жень і Максимів... І заглядатимуть вони до глибини наших сердець і нашого сумління, із щирим хлопчачим поглядом і німим докором запитуючи у кожного із нас: а ти, чи не даремно день сьогоднішній на цій землі прожив?..

Пам'ятала ніч, коли зателефонували з бригади і сказали, що Сашка більше немає. Не розуміла, як може не бути його, якщо, окрім нього, у неї немає нікого. Жила ж лише для нього одного! І як тепер жити далі?.. Заради кого працювати? Заради кого терпеливо долати нестримний біль самотності? Кого виглядати пізнім суботнім вечором? Від кого сподіватися такого завжди довгоочікуваного дзвіночка перед сном?.. Хто їй тепер скаже: «Та все в нормі, ма...»?

Міцна, сильна у своїй простоті та справжності, потужна, як доля мого народу. У вихорі весни – мати Сашка... Найвеличніший монумент українському воїнові! Поправляючи обидва кінці чорної, як ніч, хустки, із важкою ношею у руках і нестерпним тягарем у серці, задивлена у себе, у свій нездоланий біль, попрямувала мати крізь власне горе у беззмістовну метушню весняної днини. Як на Голгофі, до кінця вірна. Як у Тичини, «падаючи на обніжки, хрестом розп'явши руки». Українська Мадонна ХХІ століття... Наша мати, бо мати нашого Сашка! Зболена і згорьована, заживо спалена у бронетранспортерах, розірвана на дрібні шматочки скаженими залпами артилерійських снарядів, з обугленим обличчям і відірваними кінцівками, із закритим материнським серцем, прозора і справжня, нездоланна, як сама істина, весняними вулицями мого міста йшла мати українського солдата...

А. Зелінський, ТІ, «Соняхи», 2015.

ПЦУ УНІФІКУЄ І ПОВЕРТАЄ «ВКРАДЕНІ» МОСКВОЮ ЦЕРКОВНІ ТРАДИЦІЇ

Православна Церква України працює над уніфікацією церковних традицій, а також повертає ті традиції, які свого часу були «вкрадені» Росією. Як інформує «Україна молода», про це заявив Предстоятель ПЦУ Епіфаній в інтерв'ю Радіо Свобода. За його словами, українська Церква є матір'ю по відношенню до російської Церкви (враховуючи дати хрещення Русі і дати виникнення Церков).

Зокрема, відповідаючи на запитання про те, що богослужбовий спів, зовнішній вигляд ієрархів тощо базуються на «московській традиції», глава ПЦУ зауважив: «Не все базується. Чому? Якщо говорити про російську традицію, то це певною мірою є українська традиція, яка була забрана свого часу з Києва». І додав: «Якщо говорити про російські традиції, то треба знати ще й історію, що це свого часу були вкрадені українські добрі традиції».

Також митрополит Київський і всієї України зазначив, що зараз у ПЦУ працюють над тим, щоб уніфікувати спів: «У нас є фахівці, які займаються розробкою богослужбових книг, щоб все уніфікувати. Але на це потрібен час».

За його словами, це стосується і богослужбового одягу. «Якщо ви зараз подивитесь, то більшість духовенства все ж таки поступово самостійно змінює. Ми не примушуємо. Бо силою ніколи не прищепиш любов до чогось. І священнослужителі повинні поступово самостійно прийти до усвідомлення. І я бачу, що цей

ВІЗИТ ВАРФОЛОМІЯ ЗАСВІДЧИТЬ, ЩО УКРАЇНА – КАНОНІЧНА ТЕРИТОРІЯ ПЦУ, А НЕ МОСКВИ

Про це сказав предстоятель ПЦУ митрополит Епіфаній в інтерв'ю 5 каналу. «Візит Патріарха засвідчить, що Україна – канонічна територія Православної Церкви України, а не Російської Церкви, яка претендує на цей статус, і яка фактично володіла протягом трьох століть цією територією. Зараз усе по-іншому. Згідно з Томосом, усі православні парафії України повинні належати до ПЦУ. Це реальність», – наголосив предстоятель. Але, за його словами, ще не всі православні в Україні готові сприйняти цю реальність. «Є певний канонічний колапс, коли ті парафії, які мають перейти до ПЦУ, ще не визнають цієї реальності. Але прийде час, коли всі визнають: Українська Церква має Томос, проголошено українську автокефалію. І візит Вселенського Патріарха ще раз засвідчить і багатьом православним українцям відкриє очі, що ПЦУ є справді незалежною автокефальною Церквою в лоні православ'я, в родині інших помісних Церков, займаючи своє почесне 15-те місце», – зазначив Епіфаній. (Релігійна правда)

СКВЕР ІМ. ГЕНЕРАЛА БЕЗРУЧКА

У Гданську відкрито сквер ім. Генерала Марка Безручка, командира 6-ї січової стрілецької дивізії Армії УНР, який у 1920 р. під Замостем стримав наступ більшовицької армії, що прямувала на Варшаву і далі на захід завойовувати Європу. Минулорічне рішення міської влади Гданська про надання скверу міста імені Марка Безручка стало чудовим жестом визнання його заслуг. Подія є символічною, оскільки у травні 1920 року об'єднані військові сили Армії УНР та Війська Польського завдали перший вирішальний удар Червоній армії під Києвом, а їх перемогу 9 травня увінчав військовий парад на київському Хрещатику. (Посольство України в Польщі)

УКРАЇНА ЗАКЛИКАЄ ВСТАНОВИТИ ПАМ'ЯТНИЙ МЕМОРІАЛ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ НАЦИЗМУ У БЕРЛІНІ

У Берліні повинні відкрити меморіал українським жертвам нацизму, – з таким закликом до німецьких політиків звернувся посол України в Німеччині. Про це Андрій Мельник заявив на церемонії вшанування жертв Другої світової війни. Вже за традицією вона відбулася біля монумента радянським воїнам в центрі Берліна. До українських дипломатів долучилися колеги з інших посольств та німецькі політики. Андрій Мельник, **Посол України в Німеччині:** Понад 8 мільйонів українців втратили життя під час Великої Вітчизняної війни, під час Другої Світової. І тут ми вшануємо лише воїнів Червоної Армії, тих, хто воював і звільнював Європу від нацизму. Разом з тим в Німеччині мало хто знає про величезні жертви серед мирного населення в Україні. Це понад 5 мільйонів людей, які загинули, з них півтора мільйона українських євреїв. І саме тому ми вважаємо, що в центрі Берліна має бути окремий пам'ятник українським жертвам нацизму. Щоб суспільство, школярі, всі наші німецькі друзі осягнули й зрозуміли цю величезну історичну відповідальність перед нашим народом. (Посольство України у ФРН)

процес досить інтенсивно зараз розвивається. Потрібен тільки час», – додав Епіфаній.

” Предстоятель ПЦУ висловив переконання, що з часом українська Церква «буде більше змінюватися, реформуватися і робити все задля того, щоб бути духовно корисною кожному українцеві».

Зауважимо, що у Російській Православній Церкві, яка тривалий час існувала в розколі зі світовим православ'ям, значна частина богослужбових практик віддалилася від первісних грецьких. Коли в XVII столітті в РПЦ почали повертати традиції грецького зразка, їх запозичали в Київській митрополії Вселенського патріархату, де старі церковні практики були збережені.

Коли ж РПЦ самочинно перепідпорядкувала собі Київську митрополію, на території Росії і України діяла єдина церковна організація і спільні богослужбові практики; при цьому деякі з таких практик української Церкви були фактично втрачені.

Подано за: «Україна молода»

У ВИНОГРАДОВО І БЕРЕГОВО СКАСОВАНІ РЕГІОНАЛЬНІ МОВИ

Подія радісна і водночас сумна. А сумна вона тому, що мені знадобилося два роки судів, аби Закарпатська обласна прокуратура зробила хоч якісь кроки до скасування цих рішень, а в результаті навіть не приклалася до цього. Більше десятка судових засідань, тричі суди апеляційної інстанції аби отримати це щасливе повідомлення. (Святослав Літинський, з Фейсбуку)

В ІТАЛІЇ ЗАРЕШТУВАЛИ БОЙОВИКА, ЩО ВОЮВАВ ПРОТИ УКРАЇНИ

В Італії заарештували 28-річного чоловіка, що брав участь у бойових діях на сході України в лавах російсько-окупаційних військ. Це виходець із сицилійського міста Мессіна. За даними слідства, «Іван з Мессіни» був завербований в Італії. Воював з 2014 року на Донбасі й належав до злочинної групи, що діяла в декількох державах. Про свою діяльність на сході України заарештований розповідав у соцмережах друзям. Дехто навіть просив поради, як відправитися на війну. Розслідування з 2019 року проводилися у містах Мессіна та Лоді (регіон Ломбардія). Саме там останнім часом мешкала родина затриманого. Зараз поліція розслідує діяльність організованої структури, яка діє між Італією та Україною, вербує та фінансує найманців для лав проросійських бойовиків на Донбасі. Правоохоронці проводять обшуки, щоби визначити роль будь-яких посередників, які сприяли і підтримували, в тому числі фінансово, діяльність найманців на Донбасі. Нагадаємо, 30 квітня італійські правоохоронці затримали за участь у війні на Донбасі проти України колишнього поліцейського з Кальярі. (Новинарня)

ТРАГЕДІЯ МН17: НІДЕРЛАНДИ ПОДАЮТЬ ПОЗОВ ПРОТИ РОСІЇ

Уряд Нідерландів подає позов проти Росії до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) за її участь у збитті пасажирського лайнера рейсу МН17 над Донбасом у 2014 році. Країна передає до ЄСПЛ усю наявну інформацію у справі МН17. **Збиття Росією літака МН17 над Донбасом: що відомо.** Літак авіакомпанії

Malaysia Airlines, що виконував рейс МН17 з Амстердама до Куала-Лумпур, був збитий 17.07.2014 року над окупованою Росією територією Донецької обл. Загинули всі 298 осіб. Більшість загиблих (196 осіб) – громадяни Нідерландів. 24.05.2018 року міжнародна слідча група надала додаткові докази ключової ролі Росії в катастрофі рейсу МН17. Група дійшла висновку, що зенітний ракетний комплекс «Бук», пострілом з якого був збитий літак, належав 53-й зенітно-ракетній бригаді збройних сил РФ, що дислокується в Курську. 19.06.2019 року спільна слідча група заявила, що першими чотирма підозрюваними в трагедії рейсу МН17 є російський терорист Ігор Гіркін, який влітку 2014 року був т. зв. «міністром оборони ДНР», російський генерал Сергій Дубинський, який керував «розвідкою ДНР», Олег Пулатов, який у 2014 році був «головою 2-го відділу ГРУ "ДНР"», а також Леонід Харченко, який був ватажком «розвідувального батальйону» бойовиків. В Окружному суді Гааги з 09.03.2020 року триває судовий процес стосовно чотирьох обвинувачених у справі МН17. Особисто жоден з них у судових слуханнях участі не бере. (Яна Ставська, УНІАН)

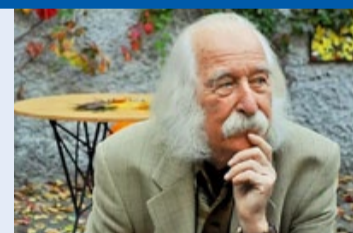
США – ДОПОМОГА УКРАЇНІ

Сполучені Штати Америки надали Міністерству оборони України допомогу на \$7,85 млн. Отриману допомогу спрямують на вдосконалення управління і зв'язку, а також закупівлю запасних частин та агрегатів до автомобілів, медичного обладнання й тактичного спорядження. Сприяння надане в рамках допомоги США Україні на загальну суму понад \$2 млрд з 2014 року. Нагадаємо, раніше Сполучені Штати Америки через Агентство з міжнародного розвитку (USAID) оголосили про надання нашій державі додаткового фінансування на розвиток у розмірі 155 млн доларів. (Новинарня)

ЮВІЛЕЙ ІВАНА МАРЧУКА

Окрім трьох відомих речей, вічно можна дивитися ще й на живопис. Особливо, якщо це роботи геніального Івана Марчука, якому виповнилося 85 років. Український художник, уродженець села Москалівка Лановецького району на Тернопільщині, є лауреатом Національної премії України ім. Шевченка та одним зі 100 геніїв сучасності за версією британської газети «Дейлі телеграф». Доробок митця налічує близько 5000 творів, понад 120 персональних і 50 колективних виставок. Картини Івана Марчука зберігаються в багатьох колекціях у різних країнах світу. І це не дивно: його стиль є абсолютно унікальним та неповторним. «Пльонтанізм» – таку назву митець жартома дав своєму стилю від слів «плести», «пльонтати», адже його картини ніби створені з клубочків чудернацьких ниток. Авторська техніка передачі зображення полягає у нанесенні фарби тонкими кольоровими лініями, їх переплетенні під різними кутами, чим досягається ефект об'ємності й світла. Дивовижно, як в такому поважному віці пану Івану вдається зберігати активність та жагу до життя. Він часто буває за кордоном з виставками, зокрема в осередках нашої діаспори, де його завжди радо зустрічають. Тож побажаємо панові Івану многая і блага літа! (Diaspora.ua)

ДВА РОКИ МОВНОГО ЗАКОНУ: ЧИ СТАЛО БІЛЬШЕ УКРАЇНСЬКОЇ

Два роки тому, 25 квітня 2019-го, Верховна Рада після двомісячного розгляду ухвалила історичний мовний закон – №5670-д «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Чи стало більше української мови в суспільстві за ці два роки? Портал мовної політики запитав громадських активістів та журналістів із різних міст України про те, як змінилась мовна ситуація в їхніх містах.

Сергій Стуканов,
керівник аналітичного відділу Центру
контент-аналізу, м. Київ

На мій погляд, ухвалений два роки тому закон зіграв найперше світоглядну роль. Він поволі привчає українське суспільство, що держава Україна мусить забезпечувати функціонування державної мови в усіх сферах суспільного буття – і вже робить це. Що ніякої двомовності в Україні не може бути й мова про це не може іти. Соціологічні опитування свідчать, що більшість громадян підтримує закон і єдину державну мову.

Що стосується практичних наслідків, то в різних царинах успіх є різним. Мені здається, майже нічого не змінилося в сфері транспортних перевезень, хоча відповідна стаття закону вже набула чинності. А от у сфері обслуговування помітні разючі позитивні зрушення. Практично весь бізнес перейшов на спілкування українською мовою в соціальних мережах. Оператори компаній, що надають послуги, так само майже завжди тепер спілкуються українською, принаймні в Києві.

Хоча мав випадок, коли замовляв товар з Одеси, то мені зателефонував оператор і почав розмову російською. На моє здивоване запитання, чому російська, відповів, що я вказав в анкеті прізвище, що завершується на «-ов», тому він вирішив, що треба розмовляти російською. Й моя принциповість його здивувала.

Тобто на півдні та сході зміни не такі помітні, але теж є – на Донбасі на власні очі бачив, як касирка говорить українською в супермаркеті. Зрештою, важливим результатом закону стало формування офісу Уповноваженого з захисту державної мови.

” Закон був потрібен! Комуś, щоб згадати, що він українець, комуś, щоб подолати свою меншовартість, когось підштовхнув до вивчення і додав впевненості.

Марина Молошна,
журналістка, м. Маріуполь

Держслужбовці перейшли на українську. Мені як журналістці часто доводиться дзвонити до керівників

Обслуговування на касі супермаркету в Києві. С-на: «Новинарня»

різних державних установ у Маріуполі, то всі вони говорять зі мною українською. Хоча з моїми колегами-журналістами, які є російськомовними, говорять російською. Тут, скоріше, грає роль, якою мовою до чиновників звертаються. Наприклад, той же мер на останній сесії міської ради вів засідання російською (бо звик нею говорити навіть на офіційних заходах, так само як і переважна більшість депутатів міськради), але коли йому депутатка зробила зауваження, то без проблем перейшов на українську.

Реклама вся стала українською. Трапляється і російською, але це більше вже як винятки з правил.

У школах бувають скандали між батьками та вчителями. При чому з різних сторін: то батьки скаржаться, що їх діти не розуміють умовну фізику, яка викладається українською; то, навпаки, батьки скаржаться, що деякі вчителі продовжують викладати російською (але такі скандали були лише кілька разів).

Сфера обслуговування повністю перейшла на українську мову. Коли звертаюся українською, то у 90% відповідають теж українською, хоч і часто ламаною. Кілька разів мені навіть дякували у магазинах, що я українською звертаюся і що їм є з ким її практикувати. Бувало, що я зверталася українською, у відповідь чула російську, просила перейти на українську і завжди переходять, хоч і не завжди радісно. Один раз було, що продавець не перейшов, але перепросив і пояснив, що не знає її, але працює над цим. Але все-таки на касах в магазинах тепер вітаються українською і пакетик пропонують теж українською, навіть якщо клієнт говорить російською. На «Новій пошті» та «Укрпошті» одразу після набрання чинності статті закону про сферу обслуговування всі оператори, які говорили зі мною раніше російською, почали говорити виключно українською.

Був взимку скандал з власницею ветеринарної клініки, яка після набуття чинності статті закону про обслуговування українською мовою, зробила знижку російськомовним клієнтам, але проукраїнська

▲
Учасники мітингу за підтримку закону про мову під ВР 25.04.2019.
С-на: Геннадій Мінченко, Павло Багмут, «Укрінформ»

спільнота дуже швидко поставила жінку на місце, і та потім перепросила за свої дії.

Також помітила, що молодь більш охоче звертається/переходить з клієнтом на українську, ніж люди 45+.

Тетяна Строй,
виконавча директорка
ГО «Донецький прес-клуб», м. Київ

Я бачу зміни на краще після введення у дію закону про мову. На жаль, не можу сказати, що вони масштабні, але вони є. Це головне. Наприклад, наша родина в умовах локдауну (або ось нещодавно були на ізоляції з підтвердженням COVID-19) частіше користується послугами онлайн-покупок з доставкою. І менеджери переважно приймають замовлення українською, а от кур'єри часто спілкуються російською. Але! В кінці діалогу, коли чують з мого боку українську, переходять на українську також. Я не роблю зауважень, «нікого не ставлю у куток», а привітно спілкуюся, і людина налаштовується на таку хвилю.

У супермаркетах іноді помічаю, що коли покупець російськомовний, то касирка одразу переходить на його мову. Потім вітаючись зі мною, знову переходить на українську: «Добрий день! Картка є? Чи потрібен пакет?». Також не помітили як і коли, перейшла на спілкування українською педіатриня моєї доньки.

Була наприкінці березня у мами на Донеччині (Покровськ), там приємно вразив факт, що у кав'ярнях та ресторанах меню приносять українською – раніше це була рідкість і в інших містах області, де я часто бувала.

І прямо відчула гордість, коли відвідала одну з м'ясних крамничок «У Іллі»: чисто, сучасно, висока якість продуктів, персонал в уніформі, касові апарати, термінали для безготівкового розрахування, продавчині привітні і обслуговують виключно українською, цінники теж українською. Просто якийсь острівець цивілізації! Думаю, вони можуть слугувати прикладом для інших.

І ще: нещодавно у Покровську відкрився новий супермаркет «Сім'я», там персонал переважно обслуговує російською, бо більшість відвідувачів говорять російською. Але так само, коли чули мою українську, одразу переходили теж – хай і трохи на суржик, але головне, ніякого спротиву чи агресії чи подиву це не викликало.

Вадим Поздняков,
громадський активіст, м. Харків

Загалом ситуація змінилася в кращий бік. Звісно, до повного переходу на українську ще дуже далеко, а випадків саботажу тисячі, і ми не встигаємо їх всі фіксувати, щоб надсилати скарги Уповноваженому із захисту української мови. Чого варта нещодавня сесія Харківської міської ради, де 14 людей мали виступи російською мовою.

Проте є і відчутний прогрес. По-перше, це мова реклами. Якщо раніше у Харкові баланс був 70/30 на користь російської, то зараз уся нова реклама українською, а рекламу російською все важче знайти. І впевнений, що за рік-два її взагалі не буде.

Є прогрес із вивісками. Їх хоч і повільно, проте змінюють. У більшості закладів міста вже є меню українською, хоча ще рік тому і третина не мала.

У найбільших мережах супермаркетів зі старту звертаються українською, що до недавніх пір було величезною рідкістю. Хоча в нічні години чомусь часто обслуговують російською. Можливо, думають, що ніхто не зафіксує. Найкращі кафе, кав'ярні і ресторани теж почали обслуговувати українською, проте в більшості звичайних закладів віз і нині там, обслуговують лише російською. Проте впевнений, що з часом ця проблема мине.

Станіслав Свідлов,
громадський активіст, м. Запоріжжя

У нас в Запоріжжі частіше стали обслуговувати українською мовою. У загальноукраїнських мережах ситуація краща, у місцевому бізнесі – гірша. Часто під час спілкування з персоналом виникає відчуття, що коли вони чують від мене українську мову, сприймають як перевірку чи «таємного покупця», стараються краще відповідати українською.

Дмитро Карпій,
журналіст, м. Бровари Київської області

Мовна ситуація, як виглядає, на шляху до змін. За моїми спостереженнями, у сфері обслуговування я бачу все менше конфліктів і суперечок: персонал закладів тепер майже ніколи не відмовляється обслуговувати українською, принаймні на прохання клієнта. Чітко прописані законодавчі норми не дають шляхів для відступів навіть найзавзятішим українофобам. Також починають працювати зовсім нові для України механізми захисту мови. Уже зараз запрацював офіс Уповноваженого із захисту української мови, який за порушення мовних прав має право накладати штрафи. Щоправда, наскільки мені відомо, наразі лише практикують попередження для суб'єктів господарювання. До того ж, я розумію, що офіс Уповноваженого зараз перевантажений, адже штат невеликий, а люди почали активно скаржитися.

Світлана Єременко,
виконавча директорка Інституту демократії
ім. Пилипа Орлика, м. Київ

Стоматолог, який завжди говорив російською, зараз консультує чудовою українською. Від менеджерки банку звучить українська. В зоомагазині – юна продавчиня відповідає досконалою українською. Посильний зі спортивного магазину переходить на пристойну українську, почувши мене. У «Сільпо» більшість продавців і касирів говорять українською, інші намагаються. Навіть у модному ресторанчику італійської кухні (замовлення) відповідають українською.

Доказ того, що закон був потрібен! Комусь, щоб згадати, що він українець, комусь, щоб подолати свою меншовартість, когось підштовхнув до вивчення і додав впевненості. Я переконана, якби адекватний закон про мову було прийнято ще в 1990-х, ми б точно не мали багатьох проблем.

Максим Кобельс,
громадський активіст, ініціатива «Дріжджі», м. Київ

За останні два роки ситуація в країні суттєво змінилася, це можна побачити неозброєним оком, принаймні в Києві, де я живу і бачу це кожен день. Значно більше української стало у сфері обслуговування, менше потрібно про це просити, нагадувати, сваритися, все частіше українська мова присутня за замовчуванням. У сфері реклами її стало дещо більше, набагато більше у транспорті, принаймні в зовнішньому оформленні київських маршруток. Порушень ще дуже багато, працювати є ще над чим – і громадськості, і Уповноваженому.

Подано за: «Новинарня»

— Що треба?
 — Отче, треба відспівати...
 — Кого?
 — Там хлопців привезли...
 — Помилуй Боже!... Їх багато?
 У відповідь кивок ледь видний голови.
 — Чекай... Я маю дещо взяти...
 Іду... біжу...
 Але навіщо і куди?!
 Нема куди тепер їм поспішати,
 Вони вже «встигли» і прийшли...
 І як в тумані –
 Знов все автоматом...
 Цей запах ладану, молитви, каяття,
 І свічка поминальна по солдатам,
 Які вже зовсім скоро підуть в небуття...
 — Герої не вмирають!
 — Помирають...
 — Ми пам'ятаємо!!!
 — По-правді, не завжди...
 — Давайте їх молитвою згадаємо?!
 І свічка пам'яті риде у вікні...
 Ох, скільки цих свічок спалили вже,
 І скільки сліз гірких ми пролили...
 Війна ще йде і матері ще сивіють,
 І знову страшно – гинуть молоді...

Світлана Пазиченко.

Подано за: Українська діаспора світу
 /Ukrainian diaspora in the world

ОДНОГО ДНЯ ТЕБЕ НЕ СТАНЕ...

Якби жорстоко не звучало, але це правда, з якою треба просто... змиритися. В ту секунду ти покинеш усе, що надбав за життя, залишиш усіх, кого любив чи ненавидів і назавжди підеш кудись, звідки не повертаються. Ніколи.

Світ не помітить твого відходу. Того дня сонце зійде, як сходило раніше. Квіти будуть цвісти і пахнути. Люди будуть ходити, як завжди, цілеспрямованим натовпом пливучи кожен в свою сторону.

І тільки рідні плакатимуть над твоїм бездиханим тілом, проводжатимуть в вічну дорогу, аж доки не поселишся ти в землі – в місці останнього спочину, в місці, з якого ти почався... Аж тоді тобі стане все одно...

Але поки живеш, подумай про це, коли знервовано проведеш очима останній автобус. Коли з вуст зриватимуться мати через загублені гроші. Коли захочеш образити дитину за принесену в щоденнику двійку. Коли, не взявши парасолю, промокнеш до нитки під холодним дощем і в думках проклинатимеш небо. І ще в багатьох подібних моментах, коли ти будеш на межі зриву. Через дрібниці. Через такі несуттєві дрібниці!

Люби це життя, поки ти тут, поки дихаєш на повні груди, поки можеш обійняти рідних. Поки здорові й живі всі, хто тобі близький. І ніколи, (чуєш?), ніколи не нарікай на життя! Адже це таке благословення – ходити своїми власними ногами цією прекрасною землею...

Автор: О. Сапріянчук,
 опублікувала у Фейсбучі Любов Хитряк

Могила художника, іконописця Юрія Новосільського у Кракові

▲ Араратська долина

ЧИ ІСНУВАВ КОВЧЕГ НОЯ?

ТАМ, В АРАРАТІ

Існує одна гора, що має цінний привілей: її відвідують, на неї сходять, її досліджують та описують в засобах масової інформації. Маємо на увазі славну гору Арарат. Саме на ній, згідно з Біблією, було місце, де осів ковчег, керований Ноем та його синами відразу після закінчення відомого всесвітнього потопу, що покінчив з життям людей, тварин і рослин планети.

Арарат – невеликий гірський хребет довжиною 13 км, розташований між сучасними державами Туреччиною та Вірменією. Має дві основні вершини: Великий Арарат на півночі, висотою 5165 м, покритий вічними снігами, та Малий Арарат на півдні, висотою 4300 м.

За давньою традицією, ковчег Ноя з його «особистим зоопарком» мав би прибути до першої з них, на південно-західному схилі, що належить Туреччині, та осісти на висоті 2000 м. З тієї причини вже віддавна гора обвита сльвом захоплення і втішається винятковим шануванням.

В ПОШУКАХ ЗАГУБЛЕНОГО КОВЧЕГА

Вже перші християни, що мешкали в тій околиці, побудували храм, який мав назву Храм Ковчегу і в якому святкували кожного року пам'ять виходу з ковчегу його очманілих пасажирів. Але з бігом століть фантазія щораз більше пробуджувалась та почала прикриватися ілюзією, що можна віднайти велетенський корабель, що спас батьків нового людства.

Перший, хто казав, нібито віднайшов його, був святий Яків, монах з VII століття. Згідно з його твердженням, за посередництвом Божого натхнення, фрагмент дерева з ковчегу знайшовся між снігами, що покривають узбіччя гори. Цей шматок і до нині зберігається вірменами в дорогоцінній шкатулці.

Також наприкінці XVIII ст. об'явився один бідний пастух з маленького села, званого Байзіт, розташованого біля підніжжя гори, який одного разу бачив якийсь дивний човен на священній горі. Це спричинило страхітливую експедиційну гарячку, що триває аж до наших днів.

БАГАТО РЕЗУЛЬТАТІВ, АЛЕ БЕЗ ДОКАЗІВ

1892 року др. Ноурі, диякон Християнської Малабарської Церкви Індії, після подорожі до Арарату запевнив, що бачив ковчег між вічними снігами та досліджував його нутро. Оскільки ніхто йому не вірив, хотів показати докази, які привіз із собою, але не зміг, бо вони пропали: хтось вкрав!

1916 року, під час світової війни, російський пілот Владімір Росковитський розповів найбільш резонансний епізод про ковчег. Одного гарячого серпневого дня під час польоту на своєму літаку над околицями Арарату зумів розгледіти величезний корабель. Перед поверненням до бази повідомив про свою надзвичайну знахідку, і цар Микола II одразу вислав експедицію у складі 150 чоловік, щоби дослідити, сфотографувати, виміряти та зробити креслення знахідки протягом місяця. Але наступного року, внаслідок російської революції, зникли всі документи та докази!

Тридцять років потому, 20 січня 1945 року, австралійська преса надрукувала заяви якоїсь молоді

Монастир Хор Вирав в Вірменії на тлі Арарату

Арлеене Деігар з Сиднею, яка твердила, що її наречений, також пілот, показував дві фотографії, на яких чітко було видно рештки Ноевого ковчега, розкидані на одному зі схилів гори. Але вже неможливо було їх (фотографії) бачити, бо пілот загинув під час Другої світової війни, коли пролітав над Туреччиною.

ЗНОВУ НЕВДАЧА

Успіх видався мінливим для інженера Джорджа Гріна. 1951 року, коли він літав над зоною Арарату гелікоптером, зміг розрізнити обриси якогось корабля на поверхні льоду. Зробив тридцять фотографій, які він проявив і побачив форму, подібну до осілого корабля на кручі, над безоднею. Захоплений своїм відкриттям, задумав зібрати гроші, щоби профінансувати і вислати експедицію, але декілька років пізніше був вбитий і, на жаль, всі його речі загубилися, включно зі світлинами.

1955 року француз Фернанд Наварре, якого супроводжували два провідники, запевнив, що зайшов аж до ковчега. Але того разу він мав один доказ: шматок чорного засмоленого дерева, саме так, як описано у Святому Письмі. Коли всі вже майже повірили, що нарешті віднайшлися рештки корабля, їх було передано на дослідження вуглецем С-14, і виявилось, що це дерево походить з VI століття... після Христа!

Отож бачимо, що все здійснене кожного разу, коли доходило до серйозного дослідження, губилося або видавалося неправдивим. Зароджується якась підозра щодо їхньої несерйозності, а ще більше незгоди. І справді, під час експедиції російського царя дослідники побачили ковчег на півдні гори, а Грін запевнив, що сфотографував його на північному схилі.

ГОРА ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВУ

Незграбними всі ці гарячкові пошуки робить те, що експедиції починаються з помилкової гіпотези, яку з бігом часу неможливо було більше виправити. Насправді Книга Буття, коли розповідає про кінець потопу, не говорить, що ковчег осів «на горі Арарат», як це всі пояснюють, лише «в горах Арарату» (Бут 8,4). А для Біблії «Арарат» є не іменем гори, а лише якоїсь держави, як це видно в інших трьох випадках (2 Цар 19,37; Іс 37,38 і Єр 51,27). І до якої держави належить чи якій державі відповідає Арарат? Найімовірніше, давньому Урарту, тобто сучасній Вірменії. Тому-то всі бібліїсти згідні з тим, що правильний переклад

мав би бути «гори держави Вірменія», як це дійсно переклав св. Єронім у Вульгаті.

Саме тому, не уточнюючи місця, Біблія вказує певну місцевість, дуже пустинну, що може бути будь-якою місцевістю Вірменії, оскільки вся вона є одним високим плоскогір'ям. І якщо хочемо мати на увазі лише один гірський регіон, то він простягається більше як на 230 км.

ЧИ КОВЧЕГ В ДІЙНОСТІ ІСНУВАВ?

Питання, що нав'язується до цього епізоду Книги Буття є таким: чи намагається Біблія розповісти про подію, яка в дійсності сталася, чи розповідає повчальне оповідання? Через спосіб, у який розповідають, та через запропоновані деталі, все зводиться таки до другого. Подивімося на це ближче.

Найперше, Ной отримав наказ побудувати корабель довжиною 150 м, шириною 25 м, висотою 15 м на три поверхи – по 5 м кожний. З цих параметрів напрошується висновок, що такий корабель неможливо було побудувати, оскільки вони є параметрами для сучасних трансатлантичних кораблів, будівництво яких було досягнуто корабельною технікою лише в XIX ст.

Це оповідання походить з праісторії, коли ще навіть не вміли користуватися металом. Як же було можливо зробити такий великий корабель без металевих інструментів? Для побудови такого ковчега було необхідно сотні людей; як же його було побудовано лише зусиллями Ноя, його чотирьох синів та їхніх дружин?

ЩОДО ТВАРИН

Найбільш мальовничим та найважчим для сприйняття є те, що стосується тварин, яких Ной та його родина мали б запровадити до ковчегу. Як же вони могли зібрати по парі з кожного існуючого виду, щоб спасти їх від вимирання (потопу)? Чи можливо було обійти п'ять континентів планети, щоби привести їх, деякі на відстань більше як двадцять тисяч кілометрів?

До цього додається ще одна трудність: на землі існує 1700 видів ссавців, 10087 видів птахів, 987 видів плазунів і приблизно 1200000 видів комах. А ще гірше, бо виглядає, що в той час (час Ноя) було 15 000 видів ссавців, 25 000 видів птахів, 6000 видів плазунів, 2500 видів земноводних і більше як десять мільйонів комах.

Більше цього. Зоологи вважають, що на нашій планеті може бути від п'яти до десяти мільйонів видів тварин, ще не досліджених наукою (нерозпізнаних та прихованих від очей науки) – в полярній кризі, в тропічних лісах, під пісками пустині. Завантажити ковчег тим усім вантажем було б неможливою працею для цих мандрівників. І як змогли вісім осіб нагодувати, напоїти, почистити та припилувати це велике число тварин? І ще більше: як Ной зі своїми людьми міг створити відповідні умови для кожного виду, з їхніми відповідними вимогами дієти, клімату та інших потреб, коли сьогодні зоологи усією найновішою технікою мають труднощі, щоб утримати живими деякі види в неволі?

Врешті, екологи вважають, що один вид вимирає, коли залишається невеликий процент тварин даного виду. Наприклад, карликові ведмеді вважаються на фазі вимирання, тому що виживають лише деякі з тисячі – занадто обмежене число, щоб мати можливість відновити вид у первісній кількості. Як же могла заселитися планета з однією лише парою кожного виду?

ЩОДО ПОТОПУ

Згідно з Біблією, дощ падав протягом сорока днів і сорока ночей безперестанку (Бут 7,17). Але знаємо, що гідрологічний цикл випаровування не спричинює довготривалих дощів, отже неможливо, щоби була така велика кількість води. Там також читаємо, що та маса води залила цілий світ. Так думалося в час, коли вважалося, що земля є плоским диском незначних обсягів, і що склепіння, яке покривало землю, тобто небозвід, дозволило якнайшвидше зібрати воду. Але чи можливо, щоби протягом 40 днів дощів була залита вся земля, коли сьогодні знаємо, що площа землі складає 50 9880 000 км².

Твердить також, що вода піднялась на 7 метрів угору над усіма найвищими горами землі (Бут 7,19–20). Гаразд, але найвищою горою планети є Еверест висотою 8846 м. Тому-то, щоби води могли досягнути цю майже дев'ятикілометрову висоту, потрібно було, щоби всі моря піднімалися щодня на 222 м. Але будь-який метеоролог підтвердить, що якби хмари, які є в нашій атмосфері, раптово випали повністю у вигляді дощу в цілому світі, земна куля була б покрита водою менше, ніж на 5 см.

БІЛЬШЕ ПРО ВОДУ

Біостратографія, зі свого боку, не приймає гіпотези про одночасну смерть всіх видів, що заселяли землю. Археологія також заперечує, що могли б зберегтись без пошкодження малюнки, як наприклад, в Катал Гіук, що в Туреччині, датовані ще 7000 роком перед Христом. Або ж в Телейлат Яссул, біля Мертвого моря, не могли б зберегтись від потопу.

І як врятувалися від води рослини? Оповідання нічого не каже про це. І риби, що навіть не були взяті до ковчега для врятування? Як вони не загинули від змішання прісної води зі солоною? Лише безперервний ланцюг чудес міг дозволити, щоби усе те сталося. Неможлива річ, тому що в Біблії чуда служать, щоби збільшити віру людей, але не для їх нищення.

ЧОМУ НЕ СКАЗАЛИ РАНІШЕ

Ці численні заперечення самі по собі дають нам відповідь на проблему. Ніколи не було ніякого всесвітнього потопу. Навіть Біблія не намагається навчати про це як про історичну подію. Не можна заперечувати історичність якогось потопу або якоїсь давньої великої повені, але вони аж ніяк не могли бути всесвітніми, щоби знищити будь-який вид життя, як це описано в Біблії.

Перш ніж вислухати цю відповідь, дехто почуватиметься, можливо, обманутим і думатиме: чому Біблія, щоби уникнути всіх пізніших непорозумінь, не застерігає своїх читачів, що не розповідає серйозно про певну річ. Але правда є такою, що всі адресати священних оповідань їх розуміли. Такий самий спосіб оповідання та використовувані зображення сприяли, щоби читачі розуміли безпосередньо, що вони мають перед собою не якусь історичну хроніку, лише дидактичне, повчальне оповідання. Не було необхідності починаючи пояснення із застереженням для читачів. Подібно, як сьогодні, коли читається якесь художнє оповідання, не потрібно попередження на першій сторінці: «Увага, не варто вірити в те, про що йдеться в цій книжці. Все написане – лише вигадка». Це ми самі з нашою модерною ментальністю приписуємо історичність певним оповіданням, які ніколи не мали цього на меті.

ЧОГО НАС НАВЧАЄ ОПОВІДАННЯ ПРО ПОТОП

Таким чином автор не намагався представити якийсь історичний факт, лише дидактичне оповідання, релігійне повчальне послання. І чи та подія в дійсності так відбулась – немає жодного значення. Автор черпає історію з усної традиції, а вже від цієї традиції залежить історична правда. Він тільки намагається застосувати

▲
Якщо придивитися до гербу Вірменії, то на вершині Арарату можна побачити Нойів ковчег, який, згідно з Біблією, зупинився «в сьомому місяці, в сімнадцятий день місяця, на горах Араратських» (Буття, глава 8)

її як необхідний відповідний матеріал, щоби передати релігійне повчання.

ЯКЕ Ж ПОСЛАННЯ ЗАЛИШАЄ НАМ ЦЕЙ ЕПІЗОД?

Найперше показує, що він стався з причини людських гріхів. Люди розмножились по всій Землі до тієї міри, що її знівечили, зіпсували та спричинили катастрофу. А з тією катастрофою зчинився хаос, що існував ще на початку сотворення Світу. Той порядок, який Бог встановив у світі, коли його творив, був знищений та повернувся до нуля через безвідповідальність людей.

МОВЧАЗНИЙ ПАТРІАРХ, ЩО БУВ ЗДІБНИМ НАВЧАТИ

Між усіма тими злими людьми був один справедливий: Ной. Тоді Бог вирішив знищити людей та врятувати Ноя. Але насамперед ставить його на випробування: наказує побудувати великий корабель, серед пустині, на твердій землі, і не каже для чого, лише наказує зайти швидко всередину та чекати. Можемо уявити бідного Ноя, виставленого на глум своїх сучасників, яким не може дати іншої відповіді, як тільки цю: «Мені це наказав Бог. Це його справа. Я його слухаю».

Показує нам віру та покору цього неймовірного чоловіка, в усьому слухняного, і що протягом цілого оповідання про Потоп, яке міститься в чотирьох главах Біблії, не сказав ані одного слова. Ніколи не розповідалося стільки про якогось біблійного персонажа, який би так мало говорив.

Незадовго Бог виявить йому свій секрет: «...пошлю дощ на землю... і вигублю з лиця землі всі створіння, що я їх створив» (Бут 7,4). Послання, отже, є ясным, тим більше, коли розповідається мовою Старого Завіту. Бог наказує. Якщо людина не послухає, знищить сама себе. Якщо послухає, як це робить Ной, врятується, спасеться.

До того ж Бог вказує розмір ковчега, матеріал, який має використовуватися, навіть форму, щоби його побудувати. Тобто, хто буде своє життя за Божими вказівками, завжди виживе в будь-якій негоді. Хто не послухає його голосу, втопиться, загине.

Звертати увагу на це є більш важливим, аніж знати, чи був потоп, або чи дощ падав сорок днів і де осів ковчег. Так ми повинні читати Біблію від шостої до дев'ятої глави Книги Буття. І тоді буде менше людей, зацікавлених досліджувати Арарат в пошуках ковчега, а більше таких, які будуть старатися заглиблюватися в Слово Боже та намагатися жити посланням, наукою, яку воно нам дає.

Подано за: «Місіонар». Світлини з інтернетсторінки «Цей дивовижний світ»

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (14)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби.

Лівійський солдат берегової охорони на судні, на якому розміщено мігрантів з надувних човнів, затриманих у західному напрямку від Тріполі, червень 2017 р.
Світлина: Taha Jawashi / AFP / East News

«Серце, відкрите для всього світу». Такий заголовок четвертого розділу енцикліки Папи Франциска «*Fratelli tutti*», присвяченої загальнолюдському братерству та соціальній дружбі. В цій частині своїх роздумів Святіший Отець особливим чином зупиняється на темі міграції.

Ці роздуми Папа розпочинає із зауваження, що якщо твердження про те, що всі люди – брати й сестри, є не тільки абстрактним, але може втілитися і стати дійсністю, «то ставить нас перед низкою викликів», які змушують засвоювати нові перспективи й розвивати нові методи діяльності. А якщо ближнім є мігрант, то це дійсно додає складних викликів (128).

За словами Святішого Отця, «ідеалом було би уникнення непотрібних міграцій», а для цього потрібне «створення умов для гідного життя й розвитку» в країнах, звідки відбувається міграція, аби вдома існували можливості для цілісного розвитку. «Але допоки в цій сфері не буде достатньо зроблено, ми повинні шанувати право кожної людини знайти місце, в якому вона зможе не тільки заспокоїти свої основні потреби і потреби своєї родини, але також цілісно реалізувати себе як особу», – пише він, нагадуючи про чотири слова, якими повинна виражатися підтримка мігрантів: прийняти, захистити, підтримати, інтегрувати. Це вимагає «нагальних дій», коли справа стосується «людей, які втікають від важких гуманітарних криз» (129–130).

До тих же, які прибули вже давно й беруть участь у соціальному житті, важливо застосувати принцип «громадянства», який «базується на рівності прав і обов'язків і згідно з яким всі користають із справедливості». «І тому важливо докласти зусиль, аби в нашому суспільстві встановити принцип повного громадянства і викинути з ужитку дискримінаційне слово *меншини*, яке несе в собі відчуття відчуження і неповноцінності, торує дорогу до ворожості й незгоди, нівелює успіхи й релігійні та громадянські права деяких громадян, дискримінуючи їх», – стверджує Папа, цитуючи Документ про загальнолюдське братерство, підписаний в Абу-Дабі 2019 року (131).

Врешті, Глава Католицької Церкви вказує на необхідність взаємодії на глобальному рівні, бо, за його словами, «окремі держави, за винятком деяких необхідних дій, не можуть на власний розсуд приймати відповідні рішення», беручи до уваги те, що «наслідки рішень якоїсь держави неминуче впливають на всю людську спільноту». Це вимагає опрацювання «середньотермінових і довготермінових планів, які не зводяться до негайної відповіді на нагальну потребу». Такі плани повинні включати як сприяння інтеграції прибулих, так і сприяння розвитку країн, походження мігрантів, шляхом солідарності, «яка не узалежнює допомогу від прийняття ідеологічних стратегій і практик, які чужі або суперечні з культурами народів» (132).

”

«Сьогодні або врятуємося всі разом, або не врятується ніхто». Адже «бідність, занепад, страждання в одному місці планети» є зародком проблем, «які остаточно вразять усю планету».

Далі, наводячи цитати зі своїх попередніх виступів і документів, Святіший Отець ділиться думками про взаємообмін дарами, яким супроводжується явище міграції. Адже «історії мігрантів – це також історії зустрічей між людьми й між культурами; для спільнот і суспільств це можливість збагачення й інтегрального людського розвитку для всіх», як зазначається у Апостольському напоумленні «Christus vivit». Якщо всім серцем приймаємо іншу людину, «то дозволяємо їй бути собою й водночас даємо їй можливість нового розвитку».

Папа зазначає, що для того, аби світ не збіднів, потрібно «зберегти різні культури, які впродовж століть розвивали свої багатства». Це вимагає спілкуватися та відкривати багатство кожного. Сильна еміграція, за його словами, «завжди залишає слід і трансформує культуру даної місцевості». Емігранти, «якщо їм допомагають інтегруватися», стають благословенням, багатством і новим даром, який заохочує суспільство розвиватися (133–135).

Цитуючи вже згаданий Документ про загальнолюдське братерство, підписаний разом із Великим Імамом Ахмадом Аль-Таїбом, Глава Католицької Церкви нагадує, що «добрі взаємини між Сходом і Заходом, безсумнівно, потрібні обом сторонам. Їх не можна занедбувати, так, щоби кожний міг збагачуватися культурою другого через плідний обмін і діалог. Захід може знайти на Сході ліки від духовних і релігійних хвороб, викликаних домінуванням матеріалізму. А Схід може знайти на Заході багато елементів, які допоможуть йому звільнитися від слабкості, поділів, конфліктів та наукового, технічного й культурного занепаду» (136).

«Взаємодопомога між країнами остаточно йде на користь усім. Країна, яка розвивається на своєму первинному культурному фундаменті, – скарб для всього людства», – стверджує далі Папа Франциск, нагадуючи що «сьогодні або врятуємося всі разом, або не врятується ніхто». Адже «бідність, занепад, страждання в одному місці планети» є зародком проблем, «які остаточно вразять усю планету». І якщо турбуємося вимиранням деяких видів тварин, «то ще більше мусимо турбуватися тим, що всюди існують люди й народи, які не розвивають свій потенціал і свою красу через бідність або інші структурні обмеження», що «веде до загального зuboжіння всіх» (137).

На думку Папи, нам потрібна «універсальна правова, політична й економічна система», яка «розширить і спрямує міжнародну співпрацю на солідарний розвиток усіх народів», що «підє на користь усїй планетї». Йдеться також про надання «ї найбїднїшим країнам права голосу в спїльних рїшеннях», як і про сприяння їхньому доступовї до міжнародного ринку (138).

«Але я не хотїв би зводити такий підхід до якоїсь форми утилітаризму. Існує безкорисливість. Це здатність робити щось тільки тому, що воно добре саме в собі, не очікувати жодного успішного результату, не надїятися відразу щось отримати взамін», – підсумовує цю частину роздумів Святіший Отець, переконуючи, що це дозволяє «прийняти чужоземця, навіть якщо відразу не отримуємо відчутної користі», в той час як існує тенденція приймати радше науковців або інвесторів. Бо без братерської безкорисливості життя перетворюється в «торгівлю». Бог же «дає безкорисливо» та «допомагає навіть тим, які не є вірними». «Ми не платили за своє життя, а отримали його задарма. І тому всі ми можемо щось давати, не очікуючи отримати щось взамін, робити добро, не вимагаючи від того, кому його робимо, робити нам так само» (139–140).

«Справжня якість різних країн світу вимірюється здатністю думати не тільки як окрема країна, але й як людська родина, і це перевіряється в особливий спосіб саме в критичні часи», – зазначає Святіший Отець, підкреслюючи, що лише та соціальна й політична культура має майбутнє, яка «володіє безкорисливою гостинністю».

Новини Ватикану на основі перекладу українською мовою, поширеного єзуїтською спільнотою в Україні.

ОТЕЦЬ БОГДАН ПРАХ:

«Дозвольте людям реалізовувати свої мрії – і ви побачите фантастичний результат»

Він не любить камер і якщо має вибір між інтерв'ю та розмовою зі студентами, то, швидше за все, обере другий варіант. Його графік щільно заповнений зустрічами, де у пріоритеті – працівники й студенти УКУ. Отець зізнається, що мріє на кілька місяців поїхати в гори, та хоче більше часу присвятити науці. Коли він бігає чи прогулюється, то молиться вервицю для доброго внутрішнього настрою. А для пошуку балансу радить слідувати чіткому графіку й режиму. Там, де з'являється о. Богдан Прах, часто виникають нові великі проекти. Зрештою, він упевнено продовжує традицію засновників Українського католицького університету – Митрополита Андрея Шептицького і Патріарха Йосифа Сліпого, – які вчили «великого бажати» і головне – не боятися великих викликів.

У червні 2021-го спливає 5-річний термін на посаді ректора УКУ отця Богдана Праха. Про служіння ректора, його знакові проекти, як пандемія вплинула на університет та чому отець Богдан вирішив кандидувати на ще один термін – у нашій розмові.

Отець Богдан Прах, ректор УКУ

дуже сильну та сформовану команду. Тому одне із завдань у моєму служінні тут – не втратити попередніх надбань. Владика Борис, відновлюючи діяльність УКУ в Україні, роками приглядався до кожної людини, яку брав у команду, формував її.

До управлінської команди УКУ я приєднався як про-ректор із зовнішніх зв'язків. Владика Борис поставив мене там, де я мав зрозуміти перспективу свого подальшого служіння. І це справді прекрасне людське відчуття: знаєш, що ти потрібен цій команді, але водночас ніколи до кінця не відомо, що далі чекає тебе у служінні.

Думаю, що владика Борис на початках сам до кінця не розумів, яким буде Український католицький університет. Але він підбирав людей, які вмели шукати таланти, могли кинути все, завжди готові до великих завдань та цілей, великих жертв і посвяти. Власне в нашому університеті сформувалася управлінська команда, яка була до всього готова і не боялася нових викликів.

Схожий досвід я мав у Львівській духовній семінарії, будучи її ректором і формуючи команду з нуля (о. Богдан Прах очолював Львівську духовну семінарію Святого Духа з 1998 року по 2007 рік, – ред.). Коли я бачив, що людина більше прагне реалізувати власні амбіції, аніж працює для загального блага, то розумів – вона у нашій команді не надовго. Таку форму служіння було нелегко прийняти, тому на початках люди не витримували і часто змінювалися. Але ми не засмучувалися і продовжували шукати саме тих працівників, які були готові до служіння. Після довгих пошуків, десь за 4–5 років, у семінарії сформувалася вже така управлінська команда, яка довго існувала як єдине ціле. Пройшли роки, а ми й досі збираємося разом: святкуємо дні народження, обмінюємося ідеями, підтримуємо один одного.

Якщо повернутися до УКУ, то владиці Борисові

Ректор отець Богдан Прах та Президент владика Борис Гудзяк

Як це – бути ректором єдиного католицького університету між Польщею та Японією?

УКУ – це досвід прекрасного служіння прекрасної команди. Коли Бог дозволив мені перейняти управління Українським католицьким університетом після владика Бориса Гудзяка, я чудово розумів, що ми маємо

вдалося створити, говорячи мовою бізнесу, потужну наглядову раду в університеті – Сенат. Так з перших днів, ще будучи ректором семінарії, я був також і сенатором Богословської академії і пізніше УКУ. Переді мною стояло завдання, щоб УКУ і семінарія були разом.

Коли ми лише виношували задум побудувати нові приміщення духовної семінарії УГКЦ у Львові, то мріяли, аби будівлі семінарії та Філософсько-богословського факультету були поруч – на одній території, щоб обидві інституції брали участь в єдиному процесі формування та виховання духовної еліти. Це звична світова практика, де семінарії і богословські факультети тісно взаємопов'язані. Такий підхід в Україні також себе виправдав. Сьогодні ми маємо багато спільного: працюємо на одній території, обидві будівлі спроектовані в одному стилі і творять цілісність. Наші команди так само творять цю єдність, бо працюємо для однієї Церкви, однієї спільноти – України.

Як виглядає робочий день ректора УКУ?

Прокидаюся досить рано, о 6:15. О 6:25 – ранкова кава. 6:30 – молитва, потім Літургія. За годину маю сніданок, а о 8:55 підписую документи. Мій повноцінний робочий день починається о 9:15.

Далі все залежить від розкладу, зазвичай у першій половині дня це 2–3 наради, а потім приймаю на особисті зустрічі 5–10 людей. Вони тривають до 18–18:15. Далі, якщо вдається, маю час на коротку вечірню молитву, після чого часто продовжуються зустрічі до 20-ї. І знову молитва. Тоді їду додому, де починаються вечірні дзвінки, також зі США та Канади. Також треба перевірити пошту, в якій за день назбирається чимало, в середньому 50–80 листів. Такий графік, звісно, втомлює. Іноді мрію про гори та довгі прогулянки з собакою. Але це мрії (усміхається, – ред). Я люблю всіх людей і тішуся ними, тішуся, що Бог дозволяє нам працювати і бути потрібними в цьому світі, робити щось добре.

Між тим, у щільному графіку маю виділити час, аби обґрунтовано приймати рішення: почитати, подумати, зрозуміти «історію хвороби». Є такі справи, в які мушу максимально вникнути сам, зробити власне дослідження, аби якимось мінімізувати помилки. До ректора звернені вуха щодо різних питань, багато з яких я б, мабуть, і не мусив коментувати. Але люди чекають твоєї думки, а я не можу сказати, що мені це нецікаво, бо не такою є постава ректора. Аби сформувавши свою позицію, я маю багато часу інвестувати у вивчення теми. І добре мати цей час не тільки о пів на другу ночі (усміхається, – ред).

Чому вирішив кандидувати знову на посаду ректора УКУ?

Загалом мені дуже цікаво через певні проміжки життя змінювати середовища, відповідальності, приймати нові виклики. На початку своєї кар'єри я постановив собі, що кожні 6–7 років буду щось радикально змінювати у своєму житті, і часто мені це вдавалося. Однак цього разу, після стількох років служіння в УКУ, вирішив все ж кандидувати ще раз на посаду ректора, аби закінчити заплановане. Для мене важливо, що ми бачимо позитивні процеси та зміни, і я з радістю хочу передати це відчуття іншим у служінні. Попри те, своєї цілі не покидаю – згодом хочу розпочати новий проєкт, поки маю силу.

Про управлінські помилки

Найважче мені давалися деякі кадрові рішення.

▲
Закладення капсули під будівництво Філософсько-богословського факультету УКУ на Хуторівці – 2004 рік.
На фото: Блаженніший Любомир Гузар; о. Борис Гудзяк; о. Богдан Прах; о. Святослав Шевчук

Бувало, що я занадто довіряв окремим людям. А коли вже виникали серйозні проблеми, то повернути ситуацію було неможливо. Тож доводилося приймати болісні рішення. На щастя, такі складні ситуації вдалося перейти без великих втрат. Але це добра наука на майбутнє – не варто довіряти тим особам, щодо яких маєш якесь недобре внутрішнє передчуття. Буває, наче відчуваєш, що щось іде не так, та все ж, хочеш дати людині шанс. У таких випадках треба бути обачним і добре прислухатися до себе, до інших, особливо, коли несеш відповідальність за добро цілої спільноти і маєш завжди брати до уваги, що в цій ситуації буде кращим для всієї інституції.

В УКУ основою побудови стосунків є довіра. Однак швидкий ріст організації та команди спонукав нас до прописування багатьох правил і процесів, а це означає трохи більше бюрократії, хоч ми цього зовсім не прагнули. Але зі зростом організації та команди встановлення правил є обов'язкове, бо якщо не прописали чи не врахували важливих моментів, то хто винен? Такі ситуації не завжди є очевидними і не від усього застрахуєшся, тому сподіватися можна різного.

Що не дає вигорати?

Для організму важливою є чітка ритміка і режим – тоді буде сила. Допомагають заняття спортом: руханки, ходьба. Якщо з мого графіку щось випадає чи перестаю системно харчуватися, то відчуваю збій у процесах, наче втрачаю драйв, гасну. Тому терміново повертаюся до режиму і мобілізую себе. Так знову з'являється рух уперед.

Самодисципліна є дуже важливою. Цього я навчився ще будучи в семінарії в Польщі, а 7 років семінарійного вишколу – це чимало. До режиму я при звичаївся ще в студентські роки, і ця звичка зі мною по сьогоднішній день.

У чому найбільша радість бути ректором?

Моя найбільша радість – зустрічатися з людьми, які прагнуть добра, наповнені ідеями і готові на великі жертви. Є і зустрічі, які завершуєш з неприємним післясмаком, але більшість – це все-таки зустрічі

зі світлими людьми, які хочуть подати руку, очікують поради та тішаться своєю роботою. Радію, коли бачу, що наша спільнота є динамічною, творчою. Це найбільше мотивує працювати далі.

Про спорожнілий університет на початку пандемії та особисте пережиття нових реалій

Коли оголосили карантин, я щодня ходив до університету. На початку ми з командою мали безліч нарад: по 6–7 годин сиділи перед моніторами. Зараз не впевнений, чи нам треба було аж так багато все обговорювати (усміхається, – ред.). За кілька днів у нашій кімнаті для нарад я почав ходити навколо стола: слухав, говорив і ходив. Так намотував по 15 км на день. Онлайн спілкуватися складніше. Коли маєш звичні наради і людина сидить поряд з тобою, то зовсім по-іншому сприймаєш зустрічі: особистий контакт, очі, рух, а тут лише екрани.

▲
Випускні урочистості в УКУ

Через 2–3 тижні все стало монотонним... Я сидів у порожньому будинку і чув, як літає муха у сусідньому кабінеті. Глянеш через вікно – нікого немає. Завжди людний і гомінкий Центр Шептицького та університетський кампус спорожніли. Стало трохи моторошно. Наче всі перед тобою на екрані, а насправді нікого немає поруч. Це непростий досвід для кожного з нас. Думаю, ті, хто залишилися вдома, почувалися ще гірше, бо я принаймні прокидався, дотримувався свого звичного графіка і приїздив на робоче місце.

Коли все потрохи почало повертатися до життя, то мене охоплювала неймовірна радість. І навіть, якщо сьогодні ми двоє-троє сидимо у кабінеті на нараді, то я дуже тішуся. Але ситуація далі невизначена, ми не знаємо, що буде завтра (коли записували інтерв'ю, в Україні оголосили черговий локдаун, і університет знову від гібридного формату повністю перейшов на дистанційне навчання, – ред.).

Всі розуміємо, що світова спільнота ще не впоралася з пандемією, і нам далеко ще до повного виходу з кризи. В УКУ ми пристосувалися до нових реалій як могли. Нам серед небагатьох в Україні вдалося запровадити гібридний (змішаний) формат навчання, коли то і студент, і викладач, за визначеними нами правилами, може сам обирати як йому вчитися/навчати: в аудиторії чи онлайн. Також, з дотриманням усіх норм, ми змогли повернути студентів на кампус, запустити у тестовому режимі новий Колегіум

для проживання студентів. Зараз сприяємо вакцинації усіх охочих працівників та викладачів у рамках трьох хвилин вакцинації.

Однак мені здається, що ми до кінця не можемо охопити тієї нової дійсності, з якою зіткнулися всі. Йдеться, перш за все, про спілкування, адже ніяка віртуальна зустріч не замінить справжнього контакту. Поки ти реально не пройдеши коридором, не побачиш людину чи навіть відчинене вікно, ти не входиш у цей світ.

Колись регулярно щопонеділка я зустрічався зі студентами на кампусі, ми брали гітару, співали, розмовляли – і це була велика радість спілкування для всіх нас. Нещодавно чи не вперше за рік я знову зустрівся зі студентами. Я бачив їхні очі! Того вечора повернувся додому такий окрилений, аж дружина здивувалася: «Де ти був, що такий веселий?» (усміхається, – ред.). «Зі студентами зустрічався!», – відповів я. Ми обое усміхнулися, і вкотре зрозуміли, наскільки за цим затужили.

Наслідки пандемії – це глибока травма, яку ми ще довго лікуватимемо. Світ після пандемії буде зовсім іншим: частина з нас закохається в гаджети і не захоче звідти вийти; частина – не зможе відрізнити правди від брехні, бо надмір інформації засмоктує, і ми вже не входимо в деталі, щоб розібратися. Я сам по собі бачу – на якусь ґрунтовну статтю вже не маю часу, бо треба переглянути новинні стрічки. А поки гортаю новини, міг би прочитати дві добрі статті, які б мені набагато краще пояснили ситуацію. Ми споживаємо інформаційний фастфуд, а він наче наркотик, від якого стаємо залежними. У швидкому віртуальному світі забуваємо про справді важливе: про цінності, стосунки, про здоров'я своє та наших рідних.

Технології стають усе досконалішими, алгоритми пристосовуються до нас, підбираючи інформацію, яку ми хочемо споживати. І це тільки початок. Натомість ми маємо вийти з-за своїх екранів і повернути собі свободу та належну потребу дихати чистим повітрям: повернутися до витоків, до природи, до справжнього, шукати того, що нам дійсно даватиме сили. Бо ми дуже швидко звикаємо до «теплої ванни» і закритих домівок, куди нам доставлять усе. Весь наш світ умістився в маленькому екрані, і кожен вихід з дому стає все важчим і важчим випробуванням. Відкрийте свої двері, щоб побачити іншу людину з її потребами, радостями. Ідіть до храмів, театрів. Дотуліться до природи: відвідайте парки, ідіть і до лісу.

Про відчуття спільноти в онлайні

УКУ об'єднує важлива риса – спільнота. В онлайні це відчуття дуже складно зберегти. Намагаємося з усіх сил: практично щодня з кожним підрозділом проводимо зустрічі, розмови. Думаємо, як витягнути людей з комп'ютера, постійно ставимо питання: чи ми достатньо і креативно мислимо, як у новий спосіб формувати наші ідеї, доносити цінності, аби вони були привабливі для людей? Ми постійно мусимо надихати і з нашими, наново нами зарядженими працівниками підносити вгору цілу спільноту. Завжди намагаємося мати широко відкриті очі, а перш за все, наші серця.

Про ролі, які поєднує ректор УКУ

Повторюся, що вважаю своїм головним завданням як ректора – не зруйнувати те, що було побудоване до мене, та об'єднувати людей, аби вони з радістю могли сповнювати свої мрії (не обов'язки, а саме мрії). Бо якщо хтось робить свою роботу лише з відчуття обов'язку, він швидко вигорить. А як хтось робить свою роботу з великою спрагою та охотою, то навіть,

попри втому, буде працювати далі. Моє завдання – постійно надихати людей, які справді з охотою прагнуть досягати високих цілей, підтримувати їх весь час у креативності і працювати для сповнення своєї мрії.

Стараюся ніколи не приймати ніяких рішень за тих людей, які на лідерських рівнях виконують свої обов'язки. Якщо людина отримала керівну посаду, це означає, що до неї є довіра, вона отримала відповідні повноваження та має нести відповідальність. У кожного є почуття особистої гідності і кожний очікує належної поваги до себе, як до особи, так і до своїх компетенцій. Якщо ректор почне без потреби втручатися, людина швидко стане демотивованою, і вся конструкція, на якій ми будемо спільноту, почне хитатися і з часом впаде. Тому як ректор головним своїм завданням бачу укріплення нашої спільноти, давати розуміння кожній людині, що їй є куди рости, бо стеля – високо, а ректор – не перепона. Дайте людям можливість реалізовувати свої мрії, і ви побачите фантастичний результат – усміхнених, жертвених, відданих працівників.

Буває, що керівники мають спокусу гримнути кулаком і сказати: «Тут рішення приймаю я». Але такий стиль керівництва швидко вилазить боком, бо ти не можеш бути компетентний у всьому: кожен із нас має свої обмеження, і водночас унікальні компетенції, знання, можливості. Ти один як керівник не можеш досягнути всього. Командна гра – важка гра, і треба дуже важко часом досягати компромісів. У Ректораті УКУ, за порадою Владика Бориса Гудзяка, від самих початків прийнято, що важливіші рішення приймається тільки тоді, коли є повний консенсус усіх членів. Не завжди це вдається за першим разом. Часом це вимагає багаторазових зустрічей, довготривалих обговорень. Але тільки працюючи командою і досягаючи порозуміння можна виграти!

Де б не був, завжди щось буду

До того, як стати ректором УКУ, о. Богдан Прах 9 років очолював Львівську духовну семінарію, а також організував перший і поки єдиний візит Папи Римського до України. Окремою пристрастю о. Богдана є наукова робота та відновлення українських церков на Закарпатті. Коли він розповідає про цей період життя, то з вогнем в очах наче вмільний реставратор пригадує породу дерева, яку використовували для відновлення «козацької церкви» в селі Хотинець, рівень вологості, який мав бути витриманий, аби те дерево було придатним для реставрації унікальної історичної пам'ятки. Ми розпитали отця про цей період його життя, подаємо лише кілька штрихів із нашої розмови.

Вивести хлопців з лісу

Я народився та виріс у Карпатах, на території Польщі. Вчився в духовній семінарії у Любліні, у Католицькому університеті. З міста Ярослава, де проводив своє священиче служіння, я їздив читати лекції до Львова: у Львівську богословську академію (тепер УКУ) та Духовну семінарію. То були непрості роки: я приїздив до Львова що два тижні, на перетин кордону витрачав по 13–15 годин в 1 бік. Нас, приїжджих викладачів, у семінарії називали парашутистами, бо ми прибували на два-три дні, читали по 6–8 годин лекцій і їхали додому. Це дуже виснажувало, бо ти не був ні тут, ані там. Через такий графік я не міг працювати продуктивно, а роботи ставало все більше. Тому ми з дружиною Евою прийняли рішення на запрошення Блаженнішого Любомира Гузара і тоді ще отця Бориса Гудзяка та тодішнього ректора о. д-ра Михайла

Святкування ювілею професора Ярослава Грицака.
На фото о. Богдан Прах, Ярослав Грицак, Олена Джеджора

Димида переїхати до Львова. Думали про один рік.

Я ніколи не думав, що буду в Україні очолювати якісь інституції, а тим більше щось будувати, створювати з нуля. Я мріяв займатися науковою роботою і викладати, бо в цьому була велика потреба. Мене дуже захоплювала праця в архівах і бібліотеках, і я міг з кавою і кавою просидіти там увесь день. Але умови, в яких жили та навчалися семінаристи у Львові, порівняно з тим, що я бачив працюючи у США, Європі, живучи в Польщі, дуже контрастували. Я розумів, що в таких умовах майбутня еліта не може формуватися. Нам були потрібні радикальні і швидкі зміни, бо чим довше ми сидимо в лісі, тим швидше втрачаємо шанси. (Духовна семінарія УГКЦ на той час діяла у смт Рудно біля Львова на території колишнього піонерського табору біля лісу, – ред.).

Ми з владикою Борисом також розуміли, що земля у Львові вічно дешевою не буде, тож вирішили, перш за все, купити її для будівництва семінарії та нового корпусу Католицького університету. З моєю дружиною ми обходили десятки разів цілу околицю навколо корпусу УКУ, що на вул. Свенціцького, шукаючи такі ділянки, які би мали добру комунікацію з цим першим і найстарішим корпусом. Так наш вибір впав на територію на вул. Стрийській та на вул. Хуторівці, де зараз розташований кампус університету, філософсько-богословський факультет та семінарія.

Наші мрії були великими, і ми робили все, аби вони стали реальними. Нам вдалося переконати партнерів з-за кордону, що проект будівництва нової семінарії та корпусу УКУ є архіважливий. За три роки ми збудували семінарію на Хуторівці. Цю інституцію я очолював 9 років.

Найприємнішим у будівництві семінарії для мене був процес проектування: я їздив у різні країни Європи, заглядав до різних семінарій – і сучасних, і давніх. З багатьох почерпнув цікаві рішення, деякі ми втілили у Львові: великі вікна в їдальні, широкі коридори, багатофункційність приміщень. Найважчим, мабуть, було знайти виконавців, бо на той час у Львові практично не було компаній, які могли побудувати такий об'єкт. До речі, Львівська семінарія спроектована у формі голуба, бо носить ім'я Святого Духа.

Про любов до будівництва

Мені здається, багато чоловіків мають жилку

до будівництва. Я люблю ходити по будові, по «болоті». Мене охоплює невимовна радість від того, що щось твориться і воно залишиться, буде служити.

▲
УКУ на карантині

Не меншою радістю для мене було ремонтувати старенькі церкви на колишніх моїх парохіях. Коли бачиш руїну – похилену стареньку церкву, яка через півтора роки наче повертається до життя – це невимовна краса. Бо кількасотлітній будинок, який, здавалося, вже загинув – ожив. Кожну дощечку, кожен сантиметр розписів ми старалися реставрувати якісно. Пригадую, як у Хотинці (Польща) церкву з 1612 року, яку люди називали козацькою, ми буквально склали по-новому: кожную балку забирали, відновлювали, ставили назад, і так поступово перед нами постав оновлений храм. Ми також відновили там величезне зображення Страшного суду на стіні, яке ще наприкінці 19 ст. з'явилося в енциклопедії мистецтвознавства. Церква, до речі, належить до спадщини ЮНЕСКО.

Так само з приємністю згадую час ремонтних і реставраційних робіт величавого Собору Преображення Господнього у Ярославі, який зараз є найбільшим Марійним Санктуарієм Греко-Католицької Церкви у Польщі.

Чи наприклад, Собор святої Софії в Римі. Ми з дружиною «нишпорили» у римських архівах ще на початку 1990-х. І коли я заходив у собор, який збудував Патріарх Йосиф Сліпий, моє серце плакало – унікальна мозаїка сипалася. А хтось же колись подбав про красу цього Божого храму. Я брав до кишені по кілька

камінців із мозаїки, яка опадала, віз додому, клав собі на підвіконня і мав частинку з Собору святої Софії в хаті. Прийшов час, і я був долучений до команди по реставрації Собору. Дивні діла Твої Господи... Нині, коли приїжджаю до Рима, мозаїка відновлена, вражає давньою красою, храм теплий, світлий, там добре бути.

Ми не можемо не запитати у о. Богдана, чи не шкода йому покидати вже завершені проєкти (а таких чимало), де він тільки-но щось збудував і тепер мав би втішатися спокоєм та плінністю процесів. Він з деяким піднесенням зізнається: Ніколи не тримаюся за місце, мовляв, я це зробив, і тепер тут буду довіку. Мій драйв – зробити проєкт, запустити його і йти далі, хай інші продовжують, доповнюють, вдосконалюють! А я радію новими викликами. Таке прагнення є автентичним, не люблю хизуватися.

Буває, що після того, як я завершую служіння, іншим людям не вдається продовжити заплановане. Стає боляче, коли справа, в яку ти вклав свою душу, розпадається. Були також задуми, в які я інвестував шалену кількість енергії, внутрішньої сили, а вони не вдалися. Мабуть, не мали вдатися, може, були не на часі (знижує плечима о. Богдан без нотки сумніву чи смутку). Я приймаю це як волю неба, хоча шкода. Водночас, знаю – якщо працюєш на Божу славу, твоя робота ніколи не буде марною. Часом людині лише здається, що те, вона робить – це щось дуже важливе, а насправді уся її праця радше скерована на особисту користь, ніж для спільного блага. Секрет успіху в тому, аби те, що ми робимо, справді було важливим як для спільноти, так і для другої людини.

Під львівським дощем змок навіть Папа

У червні 2021 року ми згадуватимемо 20-ліття першого і єдиного офіційного візиту Папи Римського до України. 23–27 червня 2001 року Україну відвідав Папа Римський, нині проголошений святим Іван Павло II. Він відслужив у Києві та Львові чотири літургії (дві у латинському і дві у візантійському обряді), на Богослужіннях були присутні понад 1,6 млн. прочан. Під час візиту до Львова Папа Іван Павло II освятив наріжний камінь студентського містечка УКУ, а Папа Бенедикт XVI пожертвував на його будівництво 100 тис. євро.

Ми жили з великим очікуванням і надією, що Святіший Отець приїде до України. На той час я уже мав досвід організації приїзду Понтифіка, бо працював у комітеті, який організував прощу Папи Івана Павла II до Польщі. В українську команду шукали когось, хто розумів би процеси, був знайомий з людьми ватиканських кругів, які відповідали за подорожі Івана Павла II. Так я отримав від Блаженнішого Гузара доручення очолити організаційний комітет у Львові. З командою ми мали дуже швидко налагодити багато процесів, тоді як грошей було обмаль. Але скажу щиро – ця вістка викликала велике піднесення у людей, усі мали велике бажання допомагати.

З моменту, коли ми дізналися, що Папа приїде до України, у нас було менше як пів року і непочатий край роботи. Це була неймовірна цілодобова праця багатьох людей, і нині мені навіть важко уявити, як нам все вдалося. І от коли ми пройшли цей важкий шлях, продумали тисячі деталей, у ніч перед зустріччю з Папою у Львові почалася шалена злива. Як воно лило... Звечора ми організували волонтерів, які пильнували усю територію по периметру на іподромі. Десь о 2 ночі я прийшов перевірити ситуацію. Волонтери стояли по коліна в болоті на полі, дощ лив, гриміло,

блискало. Скільки ми напрацювалися і все намарно? – думав я. Ніхто у таку зливу та негоду не прийде на зустріч з Папою. Я подрімав тієї ночі з пів години, і вже о 5-й виїхав на вул. Стрийську, яка вела до місця зустрічі з Понтифіком. І що я побачив? Уся вулиця була переповнена людьми, які з пакетиками на ногах йшли на зустріч з Його Святістю. Я швидко зателефонував до генерала поліції і попросив допомоги з охороною, бо люди йшли, йшли, йшли. Тоді з охороною порядку нам допомагали військові.

З тієї ночі пригадую ще один момент. Чи не найважче в організаційному процесі нам було дістати великі екрани для трансляції урочистостей з Папою, у Польщі їх називають «телебіми». Ці екрани практично неможливо було дістати, бо у компанії, яка давала їх в оренду, вони по одному були розкидані по різних країнах Європи. До того ж, їхня оренда коштувала 150 тис. доларів! Це була фантастична і невідомна сума. Але Блаженніший Любомир будь-що хотів ці екрани привезти до Львова, бо що тисячі людей будуть бачити, коли приїде Понтифік – крапку на відстані кількох сотень метрів? І ми вперто шукали гроші, де могли: писали десятки листів, провели багато телефонних розмов, переконували... І незадовго до зустрічі гроші таки знайшлися – Конференція італійського єпископату нам допомогла. Але у нас залишилося лише 5 днів, аби зібрати ці величезні екрани по цілій Європі. Ми на ходу робили візи для водіїв, готували всі документи. І знаєте, коли нам ті екрани привезли? Пізно ввечері – у той дощ, у тому болотиську робітники жертвовно їх збирали і запускали. До ранку все було інстальоване.

У мене в житті було багато таких знакових подій, і ці забіги доволі виснажливі. Буває, не можу позбутися адреналіну кілька тижнів по тому. Тоді ми з дружиною пакували наплічники і йшли в гори. Ми просто вибігали на кілька верхів, і так потроху той адреналін з нас виходив (усміхається).

Про пристрасть до науки

Коли отець Богдан почав здійснювати обов'язки ректора УКУ, одній зі співавторок цього інтерв'ю пощастило записати з ним цікаву розмову для проєкту «Люди твого міста». Тоді отець Богдан сказав, що мріє займатися науковою працею, і вважає, що «Написана книжка – краща інвестиція у майбутнє, ніж десятки підписаних документів за день». Він зізнається, що посада ректора не дозволяє достатньо часу присвятити улюбленому заняттю, але планує, що колись обов'язково порине в науку з головою.

Якщо Бог дасть здоров'я, хочу з дружиною закінчити кілька наукових задумів, які ми мріємо реалізувати вже багато років. Ці проєкти є важливими для цілісного бачення процесів, які відбувалися у міжвоєнний і воєнний період у Львівській митрополії, зокрема у Перемиській єпархії. Я багато про це написав, але до кінця ще далеко (у 2015 році світ побачив двотомник о. Богдана Праха «Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини», – ред). Матеріали (архівні документи, свідчення, спогади, література) ми з дружиною почали збирати ще при кінці 1980-их років, частину вже використали, провели чимало підготовчої роботи. У планах ще багато роботи на кілька років. До того ж, з'явилися нові джерела

та цікаві наукові дослідження, відкрили доступ до архівів, з цим усім треба попрацювати.

Як зміниться університет, якщо знову оберуть ректором?

Думаю, нам вдасться підвищити зарплати для працівників, зокрема для науково-педагогічних працівників. Моїм великим бажанням є, аби люди заробляли гідно: тоді вони і веселіші, і продуктивніші. Вважаю, що поганим є той керівник, який не може забезпечити добробут зарплати для своєї команди. Але не все залежить тільки від одного бажання. Адже УКУ – приватний університет і не отримує жодного державного фінансування, ми покладаємо надію на наших жертводавців з усього світу, які багато років підтримують розвиток якісної освіти і виховання за християнськими цінностями. Пандемія вдарила по наших фінансових планах, але підвалини для зросту ми все-таки заклали.

Ще однією моєю ціллю є повноцінно впровадити суспільно орієнтоване навчання в університеті. Загалом ті ідеї, які ми останні кілька років втілюємо у наших навчальних планах, свідчать, що УКУ є університетом XXI століття. Програма «Світоглядне ядро», заснування Центру гідності дитини, багато інших цікавих ініціатив показують шлях, яким нам йти в процесі освіти.

Освіта та виховання мають наповнювати людину усвідомленням того, що від неї залежить багато: твій успіх залежить від твоїх старань, від того, наскільки ти заангажований у процес. Світ дуже швидко змінюється, тож маємо готуватися до цих змін і, водночас, мати твердий фундамент – статичні цінності, бо саме вони є визначальними. Від гідного життя працівників до формації людей у гідності – це було закодоване у Револуції Гідності. Нашою дорожньою картою є стратегія університету 2025, де кожен пункт є важливий і взаємодоповнює один одного.

БЛІЦ-ЗАПИТАННЯ ДО РЕКТОРА УКУ

►► Скільки ви разів перетнули кордон Україна-Польща?

Що два роки я міняв паспорт, бо не було місця для штампів. І так тривало 10 років. За рік я перетинав кордон приблизно 110 разів, а бувало, й частіше. Поки стояв у черзі на кордоні, встигав переробити чимало роботи, наприклад відповісти на листи, писати статті тощо.

►► Яка їжа нагадує вам дитинство?

Вареники. Буду любити їх до кінця життя. Вареники з сиром, картоплею та чорним перцем, люблю такі гострі!

►► Коли займаєтеся спортом, яку музику слухаєте?

Може, я трохи дивачію на старість, але коли ходжу, бігаю, мандрую в гори, я молюся. Ця молитва є запорукою доброго внутрішнього настрою.

►► Гори чи море?

Очевидно, що гори, тут нема мови! У горах, де не йдеш – інша перспектива, кольори. На морі за кілька днів мені стає нудно від монотонності.

Розмовляли: Мар'яна Карапінка, Діана Мотрук, Вероніка Саврук. Текст: Вероніка Саврук. Світлина: Лесик Урбан, Архів УКУ